

E W O U D S A N D E R S

De taal van het jaar

Tweehonderdvijftig
woorden die het aanzien
van 2001 bepaalden

AFGELOPEN JAAR
KREGEN ESKIMO'S ER
TWINTIG NIEUWE
WOORDEN BIJ VOOR
'SNEEUW'

-BRRR!

Antiterreurtoeslag, miltvuurangst, poederbrief, schrikdip, slaper, zelfmoordkaper, make no mistake – de terreuraanval op de Verenigde Staten leverde in 2001 de meeste nieuwe woorden en uitdrukkingen op. Maar er was meer: we zijn *trilminuten* gaan maken op de *powerplate*, de jeugd *verpotterde*, en *tophoppers* en *antiglobalisten* vestigden internationaal de aandacht op zich. De malaise bij de Nederlandse Spoorwegen bracht de *sorrybon* in omloop, de *dotcomkrach* of *dotflop* leidde tot *pink slip parties*, en vooruitlopend op de *mobimiles* vertonen we op de snelweg *flitspaalgedrag*. En dan had je nog de *MKZ-crisis* en de *Máximatour* – want ook die leverden nieuwe taal op. Dit boekje, dat het debuut signaleert van 250 nieuwe woorden, uitdrukkingen en betekenissen, is onmisbaar voor iedereen die de groei van de Nederlandse woordenschat op de voet wil volgen.

Een selectie uit *De taal van het jaar* verscheen in verkorte vorm in *NRC Handelsblad*.

Ewoud Sanders (1958) is taalhistoricus en journalist. Hij is vaste medewerker van o.a. *NRC Handelsblad*, de *Staatscourant* en *Onze Taal*, en heeft verschillende taalboeken op zijn naam staan, waaronder *Jemig de pemig! De invloed van Van Kooten en De Bie op het Nederlands*, het *Eponiemenwoordenboek*, het *Geoniemenwoordenboek* en *Voor een dubbeltje op de eerste rang: 1001 spreekwoorden en zegswijzen over Nederlands geld*. Dit is de derde editie van *De taal van het jaar*.

Uitgeverij L.J. Veen

ISBN 90 204 0198 X

9 789020 401981

De taal van het jaar

De taal van het jaar

*Tweehonderdvijftig woorden die het
aanzien van 2001 bepaalden*

Ewoud Sanders

Uitgeverij L.J. Veen
Amsterdam/Antwerpen

© 2002 Ewoud Sanders
Eindredactie: Jaap Engelsman
Omslagontwerp: Zeno
Typografie: Sander Pinkse Boekproductie
Fokke & Sukke: © Reid, Geleijnse & Van Tol

ISBN 90 204 0198 x

D/2002/0108/525

NUGI 943/925

Alle rechten voorbehouden

Inhoud

Woord vooraf 7

Van 9/11 tot zwangerschapsstring 11

Literatuur 69

Alfabetisch register 73

Woord vooraf

Dit boekje gaat over de nieuwe woorden en uitdrukkingen van 2001. In 105 stukjes wordt het debuut gesignaleerd van ruim tweehonderdvijftig neologismen. Het gaat voornamelijk om nieuwe *woorden*. Nieuwe uitdrukkingen zijn veel zeldzamer, we vonden er dit jaar slechts drie: *de bob zijn*, *make no mistake* en *kijken of je gras in de Arena ziet groeien*, een hedendaagse variant van *kijken of je het in Keulen hoort donderen*.

Aan debutanten is onderdak verleend als zij in 2001 op het toneel verschenen of als zij in de tweede helft van 2000 debuteerden, maar doorbraken in 2001. Daarbij is op twee dingen gelet: frequentie en veelzeggendheid. Nieuwe woorden die het afgelopen jaar meteen vaak voorkwamen zijn altijd opgenomen. Maar soms is ook plaats ingeruimd voor een woord dat minder vaak voorkwam maar dat veel zegt over een gebeurtenis uit het afgelopen jaar. Of – nog algemener – over de tijd waarin we leven.

Tot slot zijn ook woorden opgenomen die er een betekenis bijkregen, zoals *fotofoon*. Dat woord werd al gebruikt voor

SLIKKE, WIST JIJ DAT
ER IN **CHINA** ELKE **DAG**
21 **DUIZEND** NIEUWE
WOORDEN BIJKOMEN?

'toestel voor het overbrengen van geluidssignalen door middel van lichtstralen', maar in 2001 kwam er een betekenis bij: 'mobiele telefoon waarmee digitale foto's kunnen worden verstuurd'. De *fotofoon* werd overigens een flop, dus wellicht zal die nieuwe betekenis weer snel verdwijnen.

Hoe verzamel je nieuwe woorden? Je zou denken dat daar allang perfecte computerprogramma's voor bestaan. Een programma dat bijvoorbeeld een jaargang van enkele dagbladen vergelijkt met een interne woordenlijst. En dat dan aan het eind van het jaar een keurige, op frequentie gesorteerde woordenlijst uitspuugt. Weliswaar wordt er met dergelijke programma's geëxperimenteerd, maar ze zijn nog lang niet perfect, dus vooralsnog kunnen we niet zonder het ouderwetse handwerk. Dat is: lezen met een pen in de aanslag.

Dat heb ik het afgelopen jaar weer gedaan, gesteund door Marc De Coster, Jaap Engelsman, Rob Tempelaars, Koos Metselaar en Geertrui Van Overwalle – waarvoor zeer veel dank.

Hoe kijk je nou de leeftijd en de frequentie van woorden na? Door ze na te zien in boeken en in grote digitale tekstbestanden. De belangrijkste boeken worden in de literatuurlijst genoemd, de belangrijkste digitale bestanden zijn Factlane (voorheen de Nederlandse Persdatabank), Picarta en internet.

In Factlane zijn de digitale leggers te doorzoeken van 27 kranten die tussen 1989 en gisteren zijn verschenen. Eind 2001 bevatte dit bestand ruim 1,1 miljard woorden. Picarta is een bibliografisch bestand waaraan wekelijks de inhoudsopgaven van ruim twaalfduizend tijdschriften worden toegevoegd. Bij het zoeken op internet heb ik gebruik gemaakt van Google, een zoekmachine die relatief diep de webgeschiedenis induikt en die ook aangeeft hoe vaak woorden op een pagina voorkomen.

Daarnaast heb ik gezocht in <http://groups.google.com>, een recent geopend archief met nagenoeg alle Usenet-berichten van de afgelopen twintig (!) jaar – een eeuwigheid in cyberspace. Het gaat om een bestand waarin nu zo'n 700 miljoen berichten staan. In totaal zijn een kleine achthonderd woorden en vaste verbindingen nagezocht die mij en mijn

medeverzamelaars nieuw leken. Net als bij de twee voorgaande edities van dit boekje viel een flink deel af, omdat ze ouder bleken te zijn.

Toptwintig

Welke debutanten kwamen in 2001 nu in de doorzochte dagbladen en op de Nederlandse webpagina's het vaakst voor? En uit welke maatschappelijke domeinen waren ze afkomstig? Eerst de toptwintig (het aantal vindplaatsen in Factlane en Google samen staat tussen haakjes):

1. 9/11 (8003)
2. MKZ-crisis (7756)
3. poederbrief (3889)
4. GSM-bom (1486)
5. adware (1070)
6. Balkansyndroom (750)
7. mobimeter (650)
8. make no mistake (548)
9. powerplate (378)
10. topmaster (367)
11. bioterreur (349)
12. antiglobalist (190)
13. m-bankieren (189)
14. kleptocratentaks (133)
15. belparkeren (129)
16. jokerbeurs (120)
17. Máximatour (119)
18. tophopper (115)
19. leefloon (83)
20. antiterreurtoeslag (81)

Niet geheel onverwacht hebben de aanslagen in de Verenigde Staten het dus als leverancier van nieuwe woorden gewonnen. In totaal leverde deze terreurcrisis 16 nieuwe woorden op, van 9/11 tot *zelfmoordkaper*. Het woord *MKZ-crisis* staat in de toptwintig weliswaar op de tweede plaats, maar als je kijkt naar de maatschappelijke domeinen waaruit de nieuwe

woorden afkomstig zijn, staat het verkeer op de tweede plaats, want verkeerszaken leverden 13 nieuwe woorden op, van *belparkeren* tot *zichtveldsysteem*. De gezondheidszorg, ook een onderwerp dat ons sterk bezighoudt, zorgde voor 12 nieuwe woorden, van *Balkansyndroom* tot *zorgmigrant*. De politiek leverde 11 nieuwe woorden (van *antiglobalist* tot *verleefbarisering*) en het onderwijs 5, van *jokerbeurs* tot *topmaster*.

Tot slot: verschenen er in 2001 ook opvallend mooie of lelijke woorden? Taalkundigen beweren op goede gronden dat mooie en lelijke woorden objectief gezien niet bestaan – een woord is een woord, meer niet. Toch heb ik een keuze gemaakt. Als het lelijkste woord van 2001 geef ik u in overweging *verleefbarisering*. Als het mooiste: *tophopper*. En als lelijkste afkorting draag ik voor: *EcoGop*. De toelichtingen staan erbij.

Evidente taalfouten in citaten zijn stilzwijgend verbeterd. Dat geldt ook voor de interpunctie. Als altijd houd ik mij aanbevolen voor aanvullingen, correcties en commentaar.

Ewoud Sanders
27 december 2001

9/11

We hadden al 4711 (eau de cologne), en in duizenden gezinnen in Nederland spreken ouders in het bijzijn van kleine kinderen over de *vijfde-van-de-twaalfde* als ze het Sinterklaasfeest bedoelen, maar nu is er de *elfde-van-de-negende* bijgekomen: de dag dat twee gekaapte vliegtuigen zich in het World Trade Center in New York boorden, plus nog een derde in een vleugel van het Pentagon. De aanduiding is in de Verenigde Staten begonnen, waar ze consequent 9-11 of 9/11 schrijven. Nederlandse kranten draaien het soms om tot 11-9, wat de gewone, Europese manier is om een datum in getallen te schrijven. We komen dit getal ook tegen in samenstellingen als *911-aanslagen*, *911-crisis*, *911-Day* (naar het voorbeeld van *D-Day*) en *911-wees*. 911 is het Amerikaanse alarmnummer, en natuurlijk zijn er cijferexegeten die hier iets dieps in zien. Voor autofabrikant Porsche was er onverwachte *collaterale schade*: sinds de aanslagen in de Verenigde Staten verkoopt de Porsche 911 minder goed.

A4-krant

Krant op A4-formaat, speciaal bedoeld voor scholieren. ‘Op de websites voor scholieren en docenten van *NRC Handelsblad* is vanaf vandaag’, aldus deze krant op 10 december 2001, ‘gratis een speciale “A4-krant” te downloaden over de introductie van de euro.’ Het is de bedoeling om in het schooljaar 2001-2002 vijf A4-kranten uit te brengen.

adware

Adware is een internetwoord. En het fijne van internetwoorden is dat de betekenis ervan doorgaans goed is na te zoeken op het net zelf. Zo geeft het internetwoordenboek van *Furore* als definitie: ‘Programmatuur die advertenties bevat. Wordt meestal gratis of tegen gereduceerde tarieven verspreid.’ Een langere definitie is te vinden in de woordenlijst van *Triple-T*:

Adware is een term die gebruikt wordt om een soort software aan te duiden. Deze software wordt gewoonlijk gratis verspreid, aangezien de auteur haar/zijn inkomen via

advertenties verdient. In delen van het programmavenster worden advertenties getoond, zoals men dat nu gewend is op internet. Adware herbergt een uniek concept. U kunt het programma gratis gebruiken, maar indien de advertenties U storen, kunt U gewoonlijk een registratie-code bij de auteur/distributeur aanschaffen waarmee de advertenties uitgezet worden.

Adware is gevormd uit Engels *ad* 'advertentie' en *-ware*, van *software*. In discussiegroepen op internet is het woord sinds 2000 te vinden, maar het brak door in 2001 en sindsdien wordt het ook in de kranten gebruikt.

amandelhockey

Amandelhockey is een woord uit de jeugdtaal. Van woorden uit de jeugdtaal is het moeilijk om vast te stellen hoe oud ze precies zijn. Maar in de dagbladen werd dit woord voor het eerst opgetekend in oktober 2001, in een column van Frits Abrahams in *NRC Handelsblad*: 'Er is, las ik ergens, ook al een nieuw woord voor het tongzoenen: *amandelhockey*. Aardige vondst, omdat ze drie elementen van de oprukkende tongzoen

“AMANDELHOCKEY”

omvat: de diepgang, de openlijkheid en het wedstrijd karakter.’

Tongzoenen wordt ook wel *bekken*, *klepschroeven*, *kopklieven* of *Frans zoenen* genoemd. In een schoolkrant op internet schreef iemand (als antwoord op de vraag ‘Wat moet je doen als je een jongen leuk vindt maar je weet niet of hij jou leuk vindt en niet naar hem toe durft te gaan?’): ‘Laat via via weten dat je met hem wel een potje amandelhockey wilt spelen door bijvoorbeeld je vriendinnen in te schakelen.’

Voor de hand liggende varianten van *amandelhockey* zijn *huighockey* of *huighuggen*, maar die zijn nog niet op schrift aangetroffen.

antiglobalist

Je kunt onmogelijk zeggen dat *antiglobalist* helemaal kakelvers is. De dagbladen maakten in 1997 voor het eerst melding van een *antiglobaliseringscampagne*, en je mag toch aannemen dat die door *antiglobalisten* was georganiseerd. Maar door de kranten werden ze toen nog niet zo genoemd. Pas sinds juli 2001, sinds de G8-conferentie in Genua, heeft *antiglobalist* definitief een voorsprong genomen op *antiglobalisatieactivist* (dat we sinds januari 2000 kennen), *antiglobaliseringsdemonstrant* (dat in april 2000 de kop opstak) en *antimondialiseringsactivist* (sinds mei 2001, en veel te lang).

De vroegste vermelding van *antiglobalist* in de kranten die voor dit boekje zijn onderzocht, dateert van 18 april 2000. Toen besteedde *de Volkskrant*, in navolging van het Amerikaanse weekblad *Time*, aandacht aan deze tegenstanders van mondialisering:

Hoewel een zekere eendrachtigheid onontbeerlijk is, bewijzen de ‘antiglobalisten’ vooral dat je het niet eens hoeft te zijn over waar je voor bent om te weten waar je tegen bent, stelt *Time*. En als er een ding is waar ze tegen zijn, dan is het wel overeenstemming. Dat is ‘te monolithisch, te uniform, te mondiaal’, menen de demonstranten. *Time*: ‘De demonstranten prefereren het debat, de diversiteit. Ze willen de wereld vals leren zingen met een tegenstem.’

Antiglobalisten worden ook wel *globofoben* genoemd. Dat woord werd in de tweede helft van 2000 voor het eerst aangetroffen, maar in 2001 maakte het pas echt opgang.

Vergelijk **tophopper**.

antiterreurtoeslag

Na de elfde-van-de-negende namen vliegtuigmaatschappijen extra veiligheidsmaatregelen in en rond vliegtuigen. Extra veiligheidsmaatregelen kosten geld. En dat berekenden de vliegtuigmaatschappijen door in een *antiterreurtoeslag* (ook wel *terroristentoeslag* of *terreurtoeslag* genoemd). De KLM rekende vanaf 24 september twaalf piek extra, aanvankelijk alleen voor passagiers, later ook voor vracht. Charters maakten hun tickets zelfs 25 tot 50 gulden duurder. Niet iedereen geloofde dat dit nodig was. Vandaar een kop als 'Consumentenbond wil opheldering over antiterreurtoeslag'.

Operatie *Onbegrensde* of *Oneindige Gerechtigheid* leverde meer nieuwe samenstellingen met anti- op, want dat hoort een beetje bij oorlog. Een greep: *antiterroristencoalitie*, *antiterreurcoalitie*, *antiterreurmaatregelen*, *antiterreurplan* enzovoorts. En natuurlijk waren er nieuwe woorden met *terrorisme* en *terreur*, zoals *hyperterrorisme* en *precisierterreur*. Nog een andere nieuwkomer: *bekentenisvideo* voor 'The Bin Laden tape'.

antizapsticker

Sinds er veel televisienetten zijn, en sinds de afstandsbediening bestaat, wordt er *gezapt* (een woord uit 1989). Adverteerders zijn daar niet blij mee, want wie wegzapt, mist hun duurbetaalde reclame. De oplossing is de *antizapsticker* oftewel de *Dotwin*, een van software voorzien stickertje dat op de beeldbuis moet worden geplakt. 'Het tv-concern sbs', aldus het ANP op 20 december 2001, 'introduceert waarschijnlijk volgend jaar een sticker, waarmee het bedrijf zappen hoopt tegen te gaan. De sticker, een zogeheten Dotwin, moet op de beeldbuis worden geplakt en registreert het zappedrag van de kijker. Als hij een bepaald programma helemaal uitkijkt en de Dotwin instuurt, maakt hij kans op prijzen.' De kop boven het artikel luidde: 'sbs lanceert "antizapsticker" in Nederland'. In

Hongarije, Portugal en België is al eerder geëxperimenteerd met de antizapsticker.

backfilling

In de mijnbouw wordt *backfilling* sinds lang gebruikt voor 'het terugbrengen van gedolven materiaal in een verlaten mijn'. Maar na de elfde-van-de-negende werd het in de kranten op een overdrachtelijke manier gebruikt voor 'gaten vullen'. Kon het trotse Hollandse leger iets betekenen in de wereldwijde *oorlog tegen het terrorisme* (een verbinding die niet als *oorlog tegen terreur* al jaren voorkomt)? Ja, schreef NRC Handelsblad op 6 oktober 2001: 'De rol van Nederland en andere NAVO-landen zal daarom vooral bestaan uit ondersteuning en *backfilling*: het vullen van de gaten die vallen doordat Amerikaanse troepen elders worden ingezet.'

Balkansyndroom

Met *Balkansyndroom* worden ziekte- en vermoeidheidsverschijnselen aangeduid bij soldaten die op de Balkan hebben

"BALKANSYNDROOM"

gediend. Het syndroom werd halverwege 2000 voor het eerst gesignaleerd, maar in de loop van 2001 raakte de term algemeen verbreid, samen met *Balkanziekte*. Beide woorden figureerden tientallen malen in koppen, zoals in 'België pleit voor Europees onderzoek Balkansyndroom', 'Russen en Polen in ban van Balkanziekte' en 'Duitsland geschrokken, Nederland koel over Balkansyndroom'. Het syndroom werd uitsluitend aangetroffen onder militairen die in Kosovo of Bosnië gestationeerd waren geweest. Het Belgische ministerie van Defensie deed onderzoek naar de gezondheid van 15.000 Belgische militairen die tussen 1992 en 1999 op de Balkan actief waren geweest en kwam in juli 2001 tot de conclusie: 'Het Balkansyndroom bestaat niet.'

Beaconstricator

Hare Majesteit de Koningin heeft de naam een *controlefreak* te zijn. Omgang met controlefreaks kan erg beklemmend zijn, en daarom is Bea's nieuwe bijnaam – Beaconstricator – goed gevonden, want de *boa constrictor* is een slang die zijn prooi door verstikking doodt. *Beaconstricator* is een vondst van Paul de Leeuw. Op 10 februari 2001 schreef De Leeuw in *NRC Handelsblad*: 'Ons land is in de greep van de Beaconstricator. Máxima wordt, listig, als opium voor het volk, in kleine doseringen toegediend.' De bijnaam dook later op in *Het Parool* en is ook diverse malen op internet te vinden.

belparkeren

Bij *belparkeren* laten parkeerders telefonisch weten hoe laat ze aankomen bij, en weer vertrekken van, hun parkeerplaats. Achteraf krijgen zij de rekening thuisgestuurd. Die kan per acceptgiro worden voldaan of met de telefoonrekening worden verrekend. Rotterdam, Groningen en Haarlem experimenteerden in 2001 met het *belparkeren*, een systeem dat is ontwikkeld door Schmit Parkeersystemen uit Zoetermeer. In oktober 2001 ging een ander bedrijf er echter met de rechten vandoor, waardoor de lopende projecten formeel illegaal werden. Een en ander leverde nogal wat media-aandacht op. Enkele krantenkoppen: 'Ruzie om octrooi van *belparkeren*'.

“BIOTERREUR”

‘Proeven met belparkeren mogelijk illegaal’, ‘Wij waren eerder met belparkeren’, ‘Strijd om octrooi van belparkeren’ enzovoorts. Men sprak ook van *GSM-parkeren* en *06-parkeren*.

bioterreur

Het Groene Boekje kent al 135 samenstellingen met *bio-*, en de Grote Van Dale (2000) 190, maar nog ieder jaar komen er nieuwe *bio*'s bij. Stijger met stip is *bioterreur*, dat in 2001 ruim driehonderd keer voorkwam. Dat had vooral te maken met de *miltvuur-* of *poederbrief* (zie aldaar), want dat zijn voorbeelden van *biologische terreur*. Men sprak in dit verband ook wel van *biobom*, en dat is eveneens een nieuwkomer in onze taal.

Bioterreur is naaste familie van *bioterrorisme* en *bioterrorist*, woorden die in 1999 debuteerden. Een paar voorbeelden van koppen met *bioterreur*: ‘Gevaren *bioterreur* houden vs bezig’, ‘Borst wil draaiboek *bioterreur*’ en ‘Wereld bang voor *bioterreur*’.

blindenrollator

De eenvoudigste uitvinding van 2001 staat op naam van de 86-jarige Lini Gibcus uit Groningen. Omdat zij slechtziend is, schilderde ze haar rollator wit en plakte ze rode strips op de poten. Hierdoor ontstond de zogenoemde *blindenrollator*. De

ouderenbond ANBO was meteen enthousiast en speelde het initiatief door aan fabrikant Premis Medical, in Nederland marktleider op het gebied van medische hulpmiddelen. Het ANP schreef op 12 juni:

De Federatie Slechtzienenden en Blindenbelang (FSBB) krijgt louter positieve reacties op het initiatief. Een woordvoerder beweert dat veel oudere slechtzienenden de blindenrollator willen hebben: 'Er zijn in Nederland 600.000 slechtzienenden. De senioren zijn in die groep oververtegenwoordigd en de witte rollator kan een absolute uitkomst zijn voor die mensen.'

bob, de – zijn

'Wie is er vanavond (de) Bob?' In Vlaanderen is dat al een jaar of vijf een bekende uitdrukking. Wie de Bob is, drinkt niet op een feestje, om zo andere feestgangers alcoholvrij naar huis te kunnen rijden. Bob is verzonnen door het Belgische Instituut voor de Verkeersveiligheid en de Confederatie der Bierbrouwers. In korte tijd is Bob in België zo bekend geworden dat hij zelfs in de Grote Van Dale (2000) is opgenomen ('Bob: in België, persoon in een gezelschap die geen alcohol drinkt en de anderen met de auto naar huis brengt').

Bob maakte ook buiten België furore. De reclamecampagne sloeg aan in Griekenland en in Luxemburg. Half december 2001 begonnen Verkeer en Waterstaat, de verkeersveiligheidsorganisatie 3VO, de horeca en de branchevereniging Alcohol een reclamecampagne om Bob ook in Nederland wereldberoemd te maken. De *Staatscourant* berekende Bobs taalkundige kansen:

Bob maakt een goede kans omdat het een goede naam is. Bob kan een man of vrouw zijn. Het is een naam die in alle Westerse talen goed is uit te spreken. En – heel belangrijk – we kennen in het Nederlands geen vaste verbindingen met Bob. Was het Hendrik geweest, dan was het meteen geworden: 'Jongens, wie is vanavond de *Brave Hendrik*?' En had Bob *Jan* geheten, dan luidde de vraag: 'Wie is er de

Jan Doedel?' Piet had geleid tot 'Piet Snot' en zo verder. Bob is dus onbesmet, een onbeschreven blad. Bovendien is het geen *truttige* naam. Er wordt soms gezegd dat Bob staat voor 'Bewust Onbeschonken Bestuurder', maar die verklaring is naderhand verzonnen, Bob is gewoon Bob.

De reclamecampagne wordt ondersteund door zogenoemde *Bob-teams*. Als bij een alcoholcontrole blijkt dat iemand die zegt de Bob te zijn, werkelijk helemaal nuchter is, krijgt hij van het Bob-team een *Bob-sleutelhanger*. Die sleutelhangers zijn onder de jeugd collector's items geworden, en dat heeft het succes van Bob nog verder vergroot.

De Bob zijn is in Zeeland al bekend, want daar wordt al een jaar proefgedraaid met Bob. Het is de bedoeling dat Bob in 2002 van iedere Nederlander een goede bekende wordt.

bunkerkraker

Oorlogen zijn goede leveranciers van nieuwe woorden. Zo leverden gewapende conflicten in 1999 bijvoorbeeld de woorden *betonbom*, *bompauze* en *grafietbom* op. Het jaar 2000 bracht het debuut van *filtratiekamp*, en in 2001 maakten de Nederlandse krantenlezers kennis met de *bunkerkraker* of *cavecracker*, een zware, lasergestuurde bom om ondergrondse doelen te vernietigen.

Voor de goede orde: die bom is niet nieuw. De GBU-28 of *bunker buster*, zoals hij in vakkringen wordt genoemd, werd in 1991 tijdens de Golfoorlog ontworpen. Maar we lezen pas over de bunkerkraker sinds de Amerikanen deze bom gingen gebruiken om in Afghanistan de Taliban te treffen in hun ondergrondse tunnels, grotten en diep ingegraven commandobunkers. De bunkerkraker weegt zo'n 2500 kilo en kan door zes meter beton of dertig meter grond heen dringen en dan tot ontploffing komen. Onder Amerikaanse soldaten wordt de bom ook wel *deep throat* genoemd.

Door de oorlog in Afghanistan lazen we ook opeens over de *daisy cutter*, een 6750 kilo zware benzinebom die in een straal van zeshonderd meter alles in de as legt. De bom is ontwikkeld ten tijde van de oorlog in Vietnam met het doel in

één verwoestende klap een kale landingsplaats in het oerwoud te maken – vandaar de bijnaam *daisy cutter* ‘madeliefjessnijder’ of ‘madeliefmaaier’. Een enkele keer kwam de bom overigens in een andere context ter sprake. Zo schreef Elsbeth Etty op 15 december 2001 in *NRC Handelsblad*: ‘Moeten we nu beducht zijn voor een invasie in Den Haag? Valt straks de daisy cutter op het Binnenhof?’ En *Het Parool* noemde voetbaltrainer Rinus Israel ‘een madeliefjessnijder avant la lettre’.

Tot slot nog de *schoenbom*, een woord dat in de laatste weken van 2001 ontstond. Een 28-jarige Brit probeerde op 22 december met in zijn schoen verstopte explosieven een amateuristische zelfmoordaanslag te plegen op een vliegtuig van American Airlines, dat op weg was van Parijs naar Miami. De *schoenbomterrorist*, zoals hij in de kranten werd genoemd, werd echter overmeesterd door passagiers en personeel.

cashtronaut

Cashtronaut is een ander woord voor *ruimtetoerist*, dat al sinds 1996 bestaat. Toch ging de eerste ruimtetoerist ‘pas’ in 2001 de lucht in. Het was de Amerikaanse multimiljonair Dennis Tito. Tito verbleef acht dagen in het Internationale Ruimtestation *ISS*. Hij telde daar zo’n vijftig miljoen gulden voor neer – ruim zes miljoen gulden per dag. Vandaar *cashtronaut* voor ‘ruimtetoerist die diep in de buidel tast’. In december 2001 meldde zich een tweede ruimtetoerist: de 28-jarige Zuid-Afrikaanse multimiljonair Mark Shuttleworth.

charitainment

Op de markt voor goede doelen valt veel te verdienen. Sinds 1992 spreekt men in dit verband van *charimarkt*, een samen-trekking van *charitatief* en *markt*. Maar om de beurzen van televisiekijkers open te krijgen moet er steeds meer *entertainment* tegenaan, desnoods in de vorm van verzonnen of zwaar aangezette verhalen. Journalist Maarten Huygen bedacht hiervoor op 16 juni 2001 in *NRC Handelsblad* het woord *charitainment*:

Steeds meer actiegroepen nemen het niet zo nauw met de feiten. In de race om aandacht en geld kunnen ze niet volstaan met voorlichting, een persberichtje of een internet-site. Daar komt niemand op af. Met verhalen moeten ze komen, klaar om uit te zenden of af te drukken. 'Charitainment'.

Een combinatie van verschillende vormen van entertainment wordt sinds 2001 wel een *multitainment* of een *multitainment-mix* genoemd. Eén voorbeeld, uit *NRC Handelsblad* van 7 mei: 'Een intellectuele elite die de skybox verkiest boven de loge van de opera; die hoogstens nog een aan de uitvalsweg gelegen cultiplex bezoekt waar een makkelijk te consumeren multitainment-mix van film, musical, galerie en luxecatering wordt aangeboden.'

dierenmotel

Dierenmotel is een woord dat even opdook tijdens de **MKZ-crisis** (zie aldaar). Zo schreef *NRC Handelsblad* op 24 maart 2001: 'Een zending van 75 kalveren uit Ierland met bestemming Oene raakte in februari in een dierenmotel in het Franse departement Mayenne besmet met mond- en klauwzeer.' Bedoeld werd een locatie waar runderen hun wettelijk verplichte etmaal rust kunnen doorbrengen tijdens een trans-

port dat langer dan 29 uur duurt. Men sprak ook wel van een *dierenrustplaats*, maar vanwege de associatie met *laatste rustplaats* legde dit woord algauw het loodje.

documercial

'Unilever experimenteert met een nieuw genre: de "documercial". Een reclamefilm in de stijl van een documentaire', aldus *de Volkskrant* op 26 januari 2001. Het ging om een zesdelige, door Unilever gefinancierde reclamefilm over noedels. Het woord *documercial*, een samentrekking van *documentaire* en *commercial* 'reclame', is overgenomen uit het Engels, waar het al zeker sinds 1993 bestaat.

docura

Een *docura* is een combinatie van een documentaire en een opera. Het woord is verzonnen door de cineast Frank Schaffer. Hij paste de formule toe in zijn film *A labyrinth of time*. Niet iedereen was onder de indruk. Zo schreef Erik Voermans in juni 2001 in *Het Parool*: 'De film gaat over Elliott Carter, zoveel is zeker, maar wat de drieëneuhalf uur durende voorstelling met opera te maken zou moeten hebben, blijft volstrekt duister. De pretentie van een nieuw genre ("docura") wordt in elk geval geen seconde waargemaakt.'

doorstromingsbeding

Begin 2001 steeg de prijs van een gemiddeld woonhuis in Nederland naar 438.000 gulden. 79 procent van alle 6,5 miljoen woningen in Nederland zit in de prijsklasse onder de 400.000 gulden. Gevolg: huishoudens die toe zijn aan een grotere woning, kunnen die niet vinden en houden zo woningen bezet die potentieel geschikt zijn voor starters op de woningmarkt. Om de vaart er toch een beetje in te houden riep T. Smit, voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Makelaars, de gemeenten begin 2001 op om meer duurdere woningen te laten bouwen, zodat op termijn de doorstroming desnoods met een *doorstromingsbeding* kan worden afgedwongen.

EcoGop

De Taal-van-het-jaarprijs voor de lelijkste afkorting van 2001 is gewonnen door *EcoGop*. *Eco* heeft in dit geval niets met *ecologie* te maken, maar staat voor 'Efficiënt en Comfortabel'. En *Gop* staat voor 'Geregelde Oversteek Plaats'. *NRC Handelsblad* maakte op 12 juni 2001 melding van de *EcoGop*, een uitvinding van DTV consultants in Breda:

Over enkele maanden begint een proef met een geautomatiseerde oversteekplaats *EcoGop*, dat staat voor Efficiënt en Comfortabel Geregelde Oversteek Plaats. De gemeente Tilburg wil ermee experimenteren. Wie vanaf september als voetganger een kruispunt in de buurt van het centraal station nadert, krijgt groen licht zodra hij door een videocamera boven het kruispunt is gesignaleerd en de verkeerssituatie het oversteken toelaat. De eventuele wachttijd wordt aangegeven door een elektronische zandloper. Een dubbel lint van dertig groene lampjes in het wegdek loopt met de oversteeker mee en geeft aan hoeveel tijd resteert voordat de oversteekplaats absoluut leeg moet zijn.

EcoGop moet onder meer een einde maken aan de onzekerheid bij trage wandelaars zoals ouderen en kinderen. Het komt regelmatig voor dat zij halverwege de oversteekplaats het licht aan de overkant op rood zien springen en niet weten of ze nog voldoende tijd hebben om de overkant veilig te halen. Met de *EcoGop* behoort dit tot het verleden.

euroflatie

De introductie van de euro heeft ertoe geleid dat veel winkeliers hun prijzen naar boven afronden. De Socialistische Partij verzong hiervoor het woord *euroflatie* en bracht dergelijke ongeoorloofde prijsverhogingen in kaart op de webpagina www.sp/euroflatie. En natuurlijk stelde de SP vragen in de Kamer. Het *Rotterdams Dagblad* schreef hierover op 20 oktober 2001:

De SP vindt juist dat uit 'de algemeen voorkomende incidenten' mag worden geconcludeerd dat 'veel' bedrijven zich – om mooie, ronde (psychologische) prijzen te krijgen – schuldig maken aan het verkeerd afronden, in het nadeel dus van de klant. Euroflatie noemt de partij dat. De SP zal minister Zalm van Financiën vragen om niets minder dan een prijzenwet in te voeren.

Als *euroflatie* blijft bestaan, is de kans overigens groot dat de betekenis zal worden 'eurogerelateerde inflatie', want dat is wat menigeen er meteen onder verstaat.

eurologisme

Grote, ingrijpende gebeurtenissen brengen tijdelijk veel nieuwe woorden met zich mee. De overstap van de gulden naar de euro is zo'n megagebeurtenis. Sterker nog: omdat er twaalf landen bij betrokken zijn, gaat het om de grootste wisseloperatie in de geschiedenis van het geldverkeer. Voor de woorden die in verband met deze 'moeder der wisseloperaties' zijn ontstaan, verzoon Ton den Boon, een van de twee hoofdredacteurs van de Grote Van Dale, het woord *eurologisme*. Den Boon ving in 2001 zo'n honderd *eurowoorden*, merendeels gelegenheidssamenstellingen. Een kleine greep kan volstaan: cashtest, eurobewust, eurobriefing, eurochipkaart, eurocriminaliteit, euroïsering, eurokitstormloop, euroklaar, eurominikit, euro-overschrijvingskaart, europakket, euro-wen-set, lanceervoorraad, oefeneuro, oefenmunt en wissel-euro.

euthanasiereis

In november 2001 had de Italiaanse krant *La Stampa* een priemer: de Turijnse belangenvereniging voor vrijwillige euthanasie EXIT zou *euthanasiereizen* naar Nederland organiseren. Het Openbaar Ministerie van Turijn deed een inval en nam computers en dossiers in beslag, maar vond uiteindelijk geen bewijzen. In de publiciteit rond deze zaak debuteerden, behalve *euthanasiereis*, ook de woorden *euthanasietoerisme* en *euthanasiemakelaar*. Zo schreef het *Rotterdams Dagblad*: 'Het

HÉÉRLIJK! JE BENT
ER ECHT EVEN HELE-
MAAL TUSSENUIT!

KUNNEN WE IEDEREEN
AANRADEN, ZO'N EUTHA-
NASIEREISJE NAAR
NEDERLAND!

"EUTHANASIEREIS"

"euthanasie-toerisme" waarvoor sommigen in Nederland bang waren toen de Euthanasiewet werd aangenomen, lijkt werkelijk te bestaan'. En *de Volkskrant* kopte: 'Euthanasie-makelaar biedt "dolce morte" in Nederland'.

Vergelijk **zelfmoordconsulent**.

e-zeepbel

Het zal weinigen zijn ontgaan dat 2001 economisch niet het beste jaar was voor de internetbranche. Tot een jaar geleden gold als uitgangspunt van de Nieuwe Economie: hoe groter het verlies, hoe meer de aandelen waard zijn. Maar in 2001 kwamen geldschieters uit de Oude Economie daarop terug. Een en ander bracht een aantal nieuwe woorden in omloop, zoals *dotcombubble*, *dotcomcrisis*, *dotflop*, *dotcomkrach*, *dotcomalaise* en *e-zeepbel*.

E-zeepbel debuteerde op 20 januari 2001 in *de Volkskrant*: 'Steeds meer internetavonturiers die Microsoft of een van de andere softwaregiganten verlieten om hun geluk te beproeven in de nieuwe economie, proberen terug te keren bij hun oude werkgever nu de e-zeepbel is gebarsten.'

"E-ZEEPBEL"

fietsflat

Een *fietsflat* is een fietsenstalling met meerdere verdiepingen. De eerste fietsflat werd in april 2001 geopend bij het Centraal Station in Amsterdam. Het gaat om een stalling van drie verdiepingen die plaats biedt aan 2500 fietsen (bouwkosten 5,2 miljoen gulden). In 2004 zal de (tijdelijke) fietsflat plaats moeten maken voor een stalling voor zesduizend fietsen. Er komen ook fietsflats bij het Amstelstation en bij het station Zuid/wtc.

fietspoolpunt

Goed verlichte plek waar fietsers op andere fietsers kunnen wachten om samen verder te rijden op routes die vooral voor vrouwen als onveilig bekend staan. In Utrecht werd in november 2001 het eerste *fietspoolpunt* in gebruik genomen. Op korte termijn komen er nog vier poolpunten bij. Men spreekt ook van *fietspoolplaats*. Directe aanleiding voor het initiatief is de Utrechtse serieverkrachter, die onlangs voor het eerst sinds vijf jaar weer toesloeg.

flitspaalgedrag

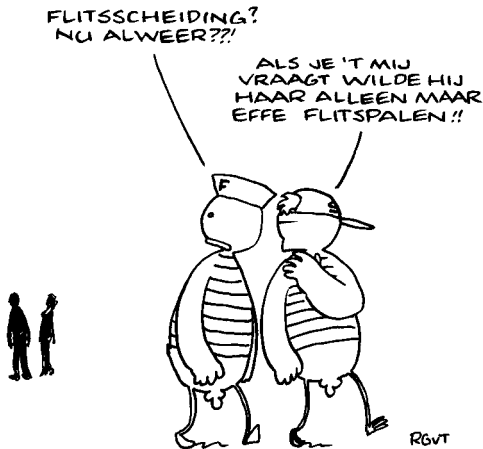
Flitspalen – een woord uit 1994 – worden vaak beklad of omvergereden, maar met *flitspaalgedrag* bedoelt men iets anders, namelijk 'in de buurt van een flitspaal plotseling afremmen of gas terugnemen om een bekeuring te voorkomen'. Een en

ander levert op de snelweg levensgevaarlijke situaties op, maar waarschijnlijk inderdaad minder bekeuringen. Overigens heet zo'n flitspaal officieel een *gatsometer*, naar de uitvinder ervan, Maus Gatsonides (1911-1998). Gatsonides had van hard rijden z'n vak gemaakt, want hij was autocoureur.

flitsscheiding

De supersnelle echtscheiding is een onvermoed gevolg van de nieuwe huwelijkswet die sinds 1 april 2001 het *homohuwelijk* (een woord uit 1987) regelt. Die wet stelt echtparen in staat hun huwelijk op het gemeentehuis te laten omzetten in een geregistreerd partnerschap, dat vervolgens meteen kan worden ontbonden. Er komt geen rechter aan te pas. Inschakeling van een advocaat of notaris volstaat. De flitsscheiding kreeg in 2001 veel aandacht in de pers. Wim de Bie stelde op zijn website voor om ook het *flitshuwelijk* mogelijk te maken:

's Ochtends scheiden, na een middag vrijgezellenbestaan elkaar bellen ('Vind jij er wat aan?' 'Nee, ik ook niet.'). hertrouwen en 's avonds weer samen aan tafel voor het huwelijksdiner.

"FLITSSCHEIDING"

Een scheiding die op een gevecht uitloopt wordt wel een *vechtscheiding* genoemd. Dit woord is in 1999 voor het eerst gesignaleerd, maar met name in discussiegroepen op internet is het duidelijk aan een opmars bezig.

fotofoon

Volgens de Grote Van Dale (2000) is een *fotofoon* een 'toestel voor het overbrengen van geluidssignalen door middel van lichtstralen'. In 2001 kreeg het woord er echter een betekenis bij, namelijk 'mobiele telefoon waarmee digitale foto's kunnen worden verstuurd'. Het eerste *fotomobieltje* werd in augustus 2001 door KPN op de markt gebracht onder de merknaam SnapCam. 'KPN gokt op rage met "fotofoon"', kopte de *Volkscrant* op 17 augustus. Maar het tegendeel gebeurde: de SnapCam werd een flop. En daarom meldden de kranten eind december: 'KPN's Snapcam slaat niet aan'.

gendoping

Het nadeel van anabole steroïden, epo, en andere rotzooi die topsporters in hun lijf spuiten, is dat ze sporen nalaten. Maar als je gemanipuleerde genen in je lichaam stopt, gaan die zélf stoffjes aanmaken en die zijn niet traceerbaar. Dit wordt *genetische manipulatie* of – meer specifiek – *gendoping* genoemd. Dit is een onderwerp dat de pers sinds de Olympische Spelen in Sydney bezighoudt en dat in 2001 het woord *gendoping* opleverde.

Het wereldantidopingbureau WADA stelde in juni 2001 ruim 1 miljoen gulden beschikbaar voor een studie naar gendoping. De verwachting is dat de eerste genetisch gemanipuleerde sporters in 2004 de arena zullen betreden. Er zijn wel al muizen met 'sportgenen'. Een bericht hierover in de *Volkscrant* in december 2001 sprak van *machomuizen*, *Arnold Schwarzeneggermuizen* en van *genepo*. Ook dat zijn nieuwe woorden.

geocaching

Wat is geocaching? Het beste antwoord op die vraag is te vinden op de pagina www.geocaching.nl (GPS staat voor 'Global

Positioning System', een stelsel van zo'n 24 satellieten, die voortdurend hun exacte plaats in de ruimte en de exacte tijd van hun interne atoomklok uitzenden):

Geocaching is een avontuurlijk spel voor GPS gebruikers. Deelnemen met schatzoeken, op z'n Engels 'cache hunt', is een goede manier om de voordelen en de prachtige mogelijkheden van een GPS te leren kennen. Het basisidee is dat personen en organisaties/verenigingen (denk hierbij aan de scouting) caches verstoppen over de hele wereld en de locaties van deze caches delen door op internet hun exacte positie te melden. Andere GPS gebruikers benutten deze coördinaten om deze caches te vinden. Is de cache eenmaal gevonden, dan geeft de cache, oftewel schat, z'n geheimen prijs en beloont de vinder met een variëteit aan beloningen. Aan de vinder wordt gevraagd iets uit te cache te nemen en hiervoor in de plaats weer iets achter te laten.

In het Engels staat geocaching ook bekend als *GPS Stash Hunt* en *Global Positioning Stash hunt*. Geocaching is echter de meest gangbare benaming. *De Volkskrant* omschreef geocaching op 23 juni 2001 als 'een hippe combinatie van internet en buitensport'; *NRC Handelsblad* noemde het eind december 'een combinatie van natuurbeleving, elektronica en scoringsdrift'.

grievengerecht

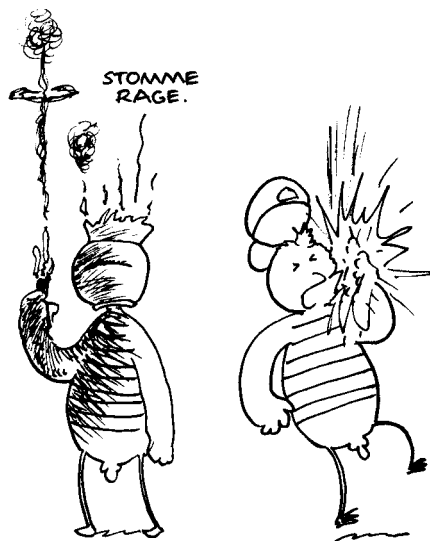
Idee van GroenLinks: omdat slachtoffers er in het huidige strafrecht bekaaid van afkomen, zouden er in Nederland *grievengerechten* moeten komen. GroenLinks liet zich inspireren door de zogenoemde *Small Claim Courts*, die sinds 1972 in Canada en de Verenigde Staten bestaan. In die gerechten komen rechters, slachtoffer en daders zonder advocaten of andere rechtshulpverleners bij elkaar in buurthuizen. Beide partijen geven hun visie op het gebeurde, waarna de rechter meteen uitspraak doet.

Slachtofferhulp Nederland noemde het een misverstand dat slachtoffers graag het woord willen tijdens een strafpro-

ces ('Onze ervaringen zijn anders. Het zijn meestal alleen nabestaanden die spreekrecht willen'). Toch was het plan van GroenLinks goed voor drie nieuwe woorden: *grievengerecht*, *grievenrecht* en *grievenrechter*.

GSM-bom

Wie op zijn mobieltje één sms-je ontvangt met de tekst: 'Deze gsm is gestolen. Kopen of verkopen is strafbaar. Lever deze gsm bij de politie in', wordt in de maling genomen, maar wie zo'n tekstbericht om de drie minuten ontvangt, heeft te maken met een *GSM-bom* of een *SMS-bom*. Die zijn wel degelijk afkomstig van de politie en ze zijn zeer succesvol, want sinds de Amsterdamse politie in maart 2001 begon met *SMS-bombardementen*, nam de diefstal van mobieltjes op straat met de helft af. Het experiment kreeg in december de Politie Innovatieprijs 2001. Minister De Vries van Binnenlandse Zaken liet daarop weten dat ook andere korpsen *GSM-bommen* mogen gaan versturen. Ook in taalkundig opzicht was de

"GSM-bom"

actie zeer succesvol: alleen op internet kwam *GSM-bom* in 2001 al ruim 1400 maal voor.

haatkalender

In de weken na de elfde-van-de-negende werd er op alles wat moslim was extra gelet. Daardoor vond de politie van Almere in de islamitische basisschool Al-Iman een Arabische kalender met daarop een afbeelding van de skyline van New York met daarboven een brandend vliegtuig. In de pers stond deze kalender even bekend als de *haatkalender*.

Maar was hier werkelijk een afbeelding te zien van de ramp in de Verenigde Staten? De Binnenlandse Veiligheidsdienst liet de tekst onder de foto vertalen. 'Daaruit blijkt', meldde *NRC Handelsblad* op 26 september 2001, 'dat de afbeelding onomstotelijk verwijst naar een op 31 oktober 1999 voor de kust van Amerika bij Massachusetts neergestort Egyptisch passagiersvliegtuig. Uit onderzoek van Egyptische deskundigen bleek toen dat het om een zelfmoordactie van de copiloot ging. Bovenop de afbeelding staat in het Arabisch "Ik steun op Allah om te sterven voor Allah"'

helitaxi

In de Verenigde Staten bestaan ze al, de *helitaxi's*: helikopters die dienstdoen als taxi en dan vooral voor rijke stinkerds die de files beu zijn. Als het aan een groep Nederlandse investeerders ligt, komen er over een tijdje ook helitaxi's in Nederland. *De Volkskrant* maakte half december 2001 melding van de plannen ('Helitaxi vliegt rijk Nederland over files heen'):

Om per helitaxi de files te omzeilen zijn zo'n vijftig, strategisch langs het wegennet gelegen 'helipads' nodig. [...] De ANWB is kritisch over de plannen. 'De bestrijding van congestie moet een oplossing bieden aan grote groepen weggebruikers, qua capaciteit kan de helikopter dat niet', zegt woordvoerder M. van Tol. Ook vreest de ANWB schade voor het milieu door geluidsoverlast en het hoge brandstofverbruik.

SP-Kamerlid H. van Bommel voorziet dat de modale weg-

gebruiker straks tot stilstaan is veroordeeld, terwijl het grote geld zich vliegend verplaatst.

hopteam

‘Hopteam van metro zorgt meteen voor duidelijkheid’, aldus *Het Parool* op 17 augustus 2001. Het hopteam, dat bestaat uit een politieagent, een controleur en iemand van de afdeling Ondersteunende Taken, maakt namelijk duidelijk dat je een kaartje nodig hebt als je met de metro reist. Het eerste hopteam begon op de Lelylaan in Amsterdam. Het schreef aanvankelijk driehonderd processen-verbaal per dag uit. Na een paar dagen waren dit er al minder, vanwege de preventieve werking van het team. Waarop een krant kopte: ‘Hopteam metro lijkt zeer effectief’.

jokerbeurs

In Nederland worden geregeld beurzen gehouden voor verzamelaars van joker- en speelkaarten. Zo’n beurs wordt soms een *jokerbeurs* genoemd. Het Vlaamse hoger onderwijs kent sinds 2001 ook een *jokerbeurs*, maar dan in een heel andere betekenis.

‘Elke minvermogende student in het hoger onderwijs kan éénmaal een studietoelage krijgen’, aldus een website van de Universiteit Gent, ‘zonder dat hij geslaagd hoeft te zijn in een vorig studiejaar, op voorwaarde dat hij voldoet aan de decretale of reglementair bepaalde toelatingsvoorwaarden. Deze “jokerbeurs” kan door de student worden gebruikt in geval van zittenblijven, bij heroriëntering, voor een opleiding van de derde cyclus of in elk geval waarin hij niet aan de voorwaarden bedoeld in het eerste lid voldoet.’

Het nieuwe woord kwam in Vlaamse bronnen in 2001 ruim honderd maal voor.

kaasslaaf

Een *kaasslaaf* is een ‘buitenlander die op onderdanige wijze wetten, normen en waarden van de Nederlanders overneemt’. Volgens een bericht in *de Volkskrant* van 2 maart 2001 wordt dit woord vooral gebruikt onder Marokkaanse jonge-

ren. Of *kaasslaaf* is gevormd naar het voorbeeld van *kaas-schaaf* is niet duidelijk, waarschijnlijk is er vooral gedacht aan 'slaaf van de kaaskop'. 'Ordinaire kaaskoppen' staan onder deze jongeren overigens bekend als *Hema-worsten*.

Hoe oud deze woorden zijn, is niet bekend. Voor 2001 zijn ze in ieder geval niet op schrift gevonden. Enkele andere woorden op het *Volkskrant*-lijstje waren: *alibi-hoofddoek* voor 'hoofddoek die wordt gedragen om meer vrijheid te krijgen van ouders en/of broers', *kaffer* voor 'ongelovige', *Mokro* voor 'Marokkaan', *Nsarra* voor 'christelijke westerling' (dit woord is afgeleid van *Nazarener*) en *Soussi* voor 'mannelijke Berber uit het Sous-gebied in Zuidwest-Marokko'.

kijken of je gras in de ArenA ziet groeien

De uitdrukking *kijken of je het in Keulen hoort donderen* dateert uit de 16de eeuw. Zoals bekend is de betekenis: hoogst verbaasd zijn, vooral door een onverwacht bericht. Youp van 't Hek verzon op 21 april 2001 in zijn column in *NRC Handelsblad* een variant die bredere verbreiding verdient, namelijk 'Hij keek of hij gras zag groeien in de ArenA.'

Zoals bekend wil het gras in de ArenA door gebrek aan licht en wind maar niet groeien. Sinds de ingebruikneming van het stadion in 1996 is de grasmat al 25 keer vervangen. In juli 2001 kreeg de ArenA toestemming van de UEFA om kunstgras te gaan leggen, maar diverse clubs tekenden daar protest tegen aan.

kleptocratentaks

'Al degenen die meer dan driehonderd keer het minimumloon verdienen, zouden over het meerdere 100 procent belasting moeten betalen. De opbrengst is bestemd voor de allerarmsten op deze wereld.' Dat zei FNV-voorzitter Lodewijk de Waal op 1 mei. Hij verzon er zelf het woord *kleptocratentaks* voor. De media spraken daarnaast van *kleptotaks*, *Waalaks* en *Robin-Hoodtaks*.

De Waal is trots op zijn vondst. Op 14 december zei hij in *de Volkskrant*, in een stukje over de nieuwe woorden van het 911-jaar:

‘Ik claim de *kleptocratentaks*! Drie jaar geleden gebruikte ik *kleptocraat* voor het eerst, ik dacht dat het al bestond, maar pas daarna kwam het in de Van Dale. Ik zal ervoor zorgen dat *kleptocratentaks* erbij komt; dat woord blijf ik gebruiken tot de kleptocraten verdwijnen. En die zijn nu eenmaal hardnekkig.’

knuffelkantoor

‘Met als belangrijke motor de grote krapte op de arbeidsmarkt’, aldus het ANP op 4 januari 2001, ‘veranderen de standaardkantoren in ons land steeds meer in “knuffelkantoren”. Gedurfde kleurencombinaties, lounge-ruimten en sportfaciliteiten, talentvolle krachten zijn veeleisend. Zij beschouwen hun baan minder als werk en meer als deel van hun eigen identiteit.’ Het persbureau baseerde zich op het jaarlijkse onderzoek van de commerciële vastgoedmarkt door make-laarsgroep DTZ Zadelhoff. In mei maakte *Het Parool* melding van een *knuffelkantoor* met een *mindgym*, een ruimte waar je je even kunt ontspannen achter de nieuwste playstation en een boksbal. Ook *mindgym* is een nieuw woord.

korteklapmethode

“Korteklapmethode” van politie werpt vruchten af’ kopte de *Volkskrant* op 28 februari. Bij de korteklapmethode ligt het accent op korte onderzoeken naar criminele organisaties. Zodra er genoeg bewijs is tegen een of meer verdachten, slaat de politie toe. Het gaat om een experiment van de regiopolitie Midden- en West-Brabant en het Openbaar Ministerie in Breda. Op 19 december 2001 schreef Peter Burger in het *Algemeen Dagblad*:

Mijn favoriete woord van dit jaar is de *korteklapmethode*, waarbij de politie kort onderzoek doet naar criminele organisaties en toeslaat zodra er genoeg bewijs is tegen een of meer verdachten. Korteklapmethode: lekker woord, aanbevelenswaardige strategie, die wat mij betreft ook ingezet mag worden tegen andere organisaties. Ik gebruik hem zelf al tegen de jongens en meisjes die rond

zes uur 's avonds, als het eten nog warm is en de kinderen nog niet jengelen, opbellen om te vragen of ik informatie wil over hun financiële producten. 'Nee, wij kopen niet aan de telefoon' – klap, hoorn erop!

leefloon

Het woord *leefloon* – dat inmiddels volledig is ingeburgerd in de Vlaamse politiek – dankt zijn bestaan aan een prijsvraag, en dat is in de Nederlandse taalgeschiedenis heel uitzonderlijk. Op 12 maart 2001 kondigde minister Vande Lanotte aan op zoek te gaan naar een nieuw en rechtvaardig begrip ter vervanging van het negatief geworden *bestaansminimumtrekker*. Twee dagen later riep het Radio I-programma 'De Zuidkant' zijn luisteraars op om suggesties te doen. Een Vlaamse overheidswebsite schrijft hierover:

Het *leefloon* werd gesuggereerd door een luisteraar met het argument dat: 'de bestaansminimumtrekker zich ook een loontrekkende mag voelen'. Hoewel maandenlange en zorgvuldige afwegingen uit vele tientallen professionele voorstellen voorafgingen aan de uiteindelijke keuze van de Minister, bleef hij bij het ogenblikkelijk sterk en vooral respectvol bevonden 'leefloon'. De alliteratie tussen 'leef' en 'loon' en de inhoudelijk waardevolle lading die beide woorden dekken voor iedere mens, ongeacht zijn persoonlijke moeilijkheden of levensverhaal, hebben unaniem overtuigd. Bovendien bleek een evenwaardige en coherente Franse vertaling mogelijk: 'le revenu vital'.

Natuurlijk ging de Vlaamse pers op zoek naar de bedenker van dit succesvolle woord, dat al snel gezelschap kreeg van onder meer *leefloners*, *leefloongerechtigde* en *leefloontrekker*. Het bleek om Alex Van Gothem uit Antwerpen te gaan, 'chauffeur-leverancier bij een industriële wasserij'. Op 19 juni zei Van Gothem tegen de *Gazet van Antwerpen*: 'Er bestaat de kans dat mijn woord later ook in Van Dale's Woordenboek wordt opgenomen. Dat geeft me toch een gevoel van onsterfelijkheid.'

levend ijs

Op de kunstijsbaan Thialf ligt nu *dood ijs*, dat wil zeggen: bevroren leidingwater. Als het aan de Haarlemse ijsmeester Bertus Butter ligt, wordt er volgend seizoen gereden op *levend ijs*. Het gaat om 'ijs dat is voorzien van bacteriën en muziek'.

Ijs met muziek?

'Het klinkt vreemd,' verklaarde Butter in januari 2001 in het *Rotterdams Dagblad*, 'maar de vorm van het ijskristal verandert onder invloed van muziek. In Japan hebben ze dat uitgebreid onderzocht. Men heeft daar kunnen aantonen dat bepaalde geluiden in staat zijn de moleculen van het water te verkleinen. Er was zelfs verschil te zien tussen muziek van Beethoven en heavy metal. Ik heb nu een apparaatje ontwikkeld waarbij het gezuiverde water met bacteriën geactiveerd wordt door een bepaalde frequentie. Door die trillingen krijg je compacter en taaier ijs.'

Compacter en taaier ijs betekent volgens Bertus Butter nieuwe wereldrecords. Overigens noemt Butter zich *ijsadviseur* en ook dat is een nieuw woord.

linkpopulariteit

De beste zoekmachines op internet kijken hoe vaak naar een site wordt verwezen en hoe prominent die verwijzingen zijn. Een site waar vaak naar wordt verwezen komt hoger in de resultatenlijst. Dit wordt *linkpopulariteit* genoemd. De methode is bedacht door de programmeurs van de Amerikaanse zoekmachine Google, die de afgelopen jaren bekende concurrenten als AltaVista en Yahoo heeft verslagen. Overigens dateert het woord *zoekmachine* al uit 1992.

make no mistake

Voorman André Jansen van de Amsterdamse sociale dienst kondigde half oktober 2001 aan hoe hij gaat puinruimen. Hij zei: 'Make no mistake. Ik hoop dat er veel mensen niet naar de banenmarkt komen, want die kunnen we dan meteen schrappen van de lijst van cliënten.' Vóór de elfde-van-de-negende zou Jansen hebben gezegd 'vergis je niet', maar sinds die rampdag klinkt *make no mistake* fermer. Dat komt

natuurlijk door Bush, die op 11 september in een geïmproviseerde toespraak meteen liet weten: vergis je niet, degenen die hiervoor verantwoordelijk zijn worden berecht.

Het ironische was: het was ferm bedoeld, maar het klonk helemaal niet zo. Dat ontging de pers niet. Zo schreef Maarten Huygen in *NRC Handelsblad*: 'Make no mistake, zei hij in een geïmproviseerde toespraak, waarin hij probeerde hééél streng te kijken. [...] Op zo'n moment is Bush als een jongen die in het grote pak van zijn vader is gestapt, een marionet.'

En iemand anders schreef, in dezelfde krant:

Zijn 'make no mistake', die twijfel over de ernst van strenge uitspraken en voornemens moet wegnemen, werd gisteren veelvuldig herhaald. 'Make no mistake', zei Bush, 'het land is verdrietig, maar wij zijn sterk en vastberaden.' 'Make no mistake', had Bush die dag ook tegen burgemeester Rudolph Giuliani van New York en gouverneur George Pataki gezegd. 'Make no mistake, ik ben vastberaden de oorlog die Amerika is verklaard te winnen.'

Máximatour

Vier onderwerpen hadden in 2001 de grootste invloed op de uitbreiding van de Nederlandse woordenschat: de elfde-van-de-negende, het verkeer, de gezondheidszorg en Máxima, de Argentijnse schone wier naam aanvankelijk consequent zonder accent aigu werd geschreven. Máxima maakte als geen ander duidelijk dat het wel degelijk mogelijk is om in korte tijd goed Nederlands te leren spreken, wat slecht nieuws is voor prins Bernhard, prins Claus en duizenden allochtonen en asielzoekers. Maar Máxima kreeg natuurlijk wel zeer intensief les. D66 noemde dit de *Máxima-methode* en pleitte er in de Kamer voor om alle allochtonen voortaan volgens die methode Nederlands te laten leren - wat natuurlijk even duur als onrealistisch is.

Een wuivende Máxima bezocht tussen 4 september en 15 november talloze plaatsen in Nederland. De pers sprak van *Máximatour* en *Máximatoer*, want het door elkaar gebruiken van *toer* en *tour* is ook in onze woordenboeken en spelling-

“MÁXIMATOUR”

gidsen een onopgelost probleem. Vanzelfsprekend werden er meteen allerlei Máximaproducten gemaakt of gedeponereerd, want aan de naam van iemand met status en uitstraling valt te verdienen. Vandaar woorden als *Máxima-fiets* (voor een knaloranje omafiets in beperkte oplage), *Máxima-pop*, *Máxima-sjaal* en *Máxima-parfum*.

Het omstrede politieke verleden van Máxima's vader leidde, geheel volgens verwachting, tot de woordspeling *Máxipa*, en inderdaad, er ontstonden ook allerlei grappen waarin Máxima gezelschap krijgt van Minima.

De *Volkskrant* noemde Máxima een *aanhangkoningin*, dat wil zeggen een koningin 'die niet tevens staatshoofd is, zoals Wilhelmina, Juliana en Beatrix, maar die zich de titel via het huwelijk heeft verworven'.

Tijdens de *Máximatour* reisden Alexander en Máxima overigens per *hofbus*, een woord dat net als *hofhuwelijk* en *wuifdagen* voor 2001 niet in de kranten is aangetroffen. En om het Nederlandse volk in de gelegenheid te stellen een bijdrage te leveren aan het huwelijkscadeau werd er een *Oranje-fonds* opgericht, en ook dat is een nieuw woord.

m-bankieren

Sommige nieuwe woorden zie je mijlen van tevoren aankomen. Sinds 1997 wordt er door financiële instellingen hoog opgegeven van de enorme voordelen van *mobiel bankieren*. Sindsdien is het wachten op de afkorting *m-bankieren*, want afkorten, dát zullen we. Het was de Postbank die in 1997 het initiatief nam tot ‘bankieren via de mobiele telefoon’ (in plaats van *thuisbankieren* via internet of girotel), maar in 2001 begon de bank kennelijk een tweede offensief en sindsdien lezen we in de krant over *m-bankieren*. Eén citaat over deze kwestie, van het ANP van 17 juli 2001:

Mobiel bankieren had eigenlijk deze maand van start moeten gaan. De Postbank koppelde de introductie van ‘m-bankieren’ aan een groots opgezette actie waarbij 500.000 spaarders een gratis mobiele telefoon met een internetfunctie hebben gekregen. Klanten overstelpten de bank met aanvragen, uiteindelijk visten 100.000 klanten achter het net. Mobiel bankieren kan straks uitsluitend met de actielefones.

melkdubbeltje

Om de boeren te helpen die het zwaarst door de **mkz-crisis** (zie aldaar) waren getroffen, verhoogden de supermarkten, op initiatief van Campina Melkunie, de melkprijs tijdelijk met tien cent. De pers sprak van *boerentoeslag* en *melkdubbeltje*. Maar volgens de Nederlandse Mededingingsautoriteit was de prijsverhoging in strijd met de concurrentieregels en daarom moest de *Joris Driepinterheffing*, zoals het dubbeltje ook wel gekscherend werd genoemd, al na een paar dagen het veld ruimen.

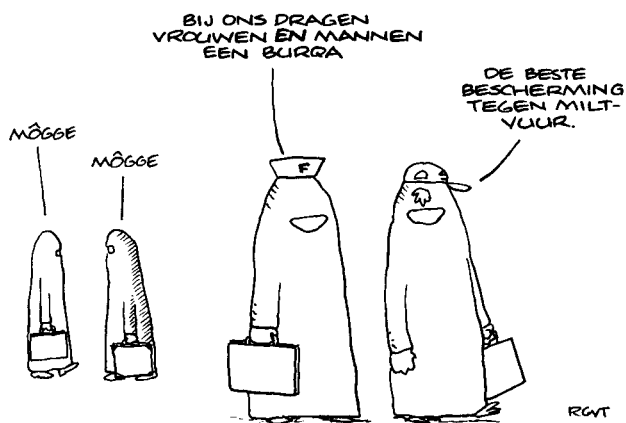
melkzuurinjectie

In de strijd tégen het verouderen en vóór de eeuwige jeugd kwamen er in 2001 twee belangrijke wapens bij: de **powerplate** (zie aldaar) en de *melkzuurinjectie*. Niet geheel toevallig werden beide met veel tamtam gepropageerd door Connie Breukhoven, alias Vanessa. Vanessa, in *Trouw* betiteld als ‘de

ongekroonde koningin van de klompenjerset', leidt in Den Haag het zogenoemde New-Fill Center, in de kranten ook wel de *melkzuurkliniek* genoemd. Gezichtsrimpels en vouwen in de wangen zouden volgens *melkzuurdokter* Danny Vlieggaard als sneeuw voor de zon verdwijnen. Sommige plastisch chirurgen dachten daar anders over. Een van hen zei: 'Er wordt geëxperimenteerd met een middel waarvan allesbehalve zeker is dat het veilig is. Het is een afvalproduct dat een ontsteking veroorzaakt waardoor er – dat is althans de bedoeling – onder de huid een litteken ontstaat, waardoor de huid samentrekt. Maar als zo'n injectie te oppervlakkig wordt gegeven dan kan er een lelijk litteken ontstaan.'

miltvuurangst

De **poederbrief** (zie aldaar) leidde internationaal tot **miltvuurangst**. En hoewel miltvuur al eeuwen bestaat, en je er met reden bang voor kunt zijn, is het woord **miltvuurangst** niet voor 2001 aangetroffen. Hetzelfde geldt voor een hele reeks andere woorden die met deze zaak verband houden, zoals antimiltvuurpil, antraxbrief, miltvuuraanslag, miltvuuralarm, miltvuurbrief, miltvuurcampagne, miltvuurdreiging, miltvuur-

"MILT-VUURANGST"

envelop, miltvuurgolf, miltvuurincident, miltvuurmassahysterie, miltvuurpakketje, miltvuurpaniek, miltvuurpil, miltvuurpoeder, miltvuurpost, miltvuurpsychose, miltvuurvrees en miltvuurwapen. Er was, kortom, sprake van een heuse, authentieke *miltvuurhype*.

MKZ-crisis

We zouden het door de aanslagen in de Verenigde Staten bijna vergeten, maar ook Europa werd in 2001 door een ramp getroffen, en wel door de *MKZ-crisis*. In Nederland duurde de crisis van 21 maart tot 25 juni. In die periode werden 2900 bedrijven ontruimd. Zo'n 277.000 runderen, varkens, schapen en herten werden gedood. De totale economische schade wordt geschat op 2,8 miljard gulden.

Mond- en klauwzeer bestaat al eeuwen (een oude naam voor de ziekte die het afgelopen jaar aan een tweede jeugd begon is *tongblaar*), maar de afkorting *MKZ* is nieuw, net als tientallen gelegenheidssamenstellingen met deze afkorting. Voorbeelden zijn *MKZ-bloedonderzoek*, *MKZ-keuring*, *MKZ-test* en *MKZ-verklaring*. Dát mond- en klauwzeer opeens werd afgekort behoeft niemand te verbazen, want we zijn de laatste jaren steeds meer gaan afkorten. Bovendien kan mond- en klauwzeer spellingproblemen opleveren, met name in samenstellingen.

De belangrijkste taalkundige invloed van de *MKZ-crisis* is dat *ruimen* een zeer negatieve bijklank heeft gekregen. Eerder werd het gebruikt voor 'ontruimen' of voor 'dood vee afvoeren', maar sinds de *MKZ-uitbraak* is *ruimen* een eufemisme geworden voor 'doden, slachten'. Men sprak ook opeens van *ruimingszone* en *ruimbeleid* (*ruimingsgebied* en *preventieve ruiming* bestaan al sinds 1997).

Vergelijk *dierenmotel* en *melkdubbeltje*.

mobimeter

Als het aan minister Netelenbos van Verkeer en Waterstaat ligt, worden vanaf 2004 de eerste auto's uitgevoerd met een zogenoemde *mobimeter*. Deze meter berekent op basis van de gereden kilometers de verschuldigde belasting. De mobi-

meter is dus nodig voor de *kilometerheffing*, een debutant uit 1997 die inmiddels niet meer uit de Nederlandse politiek is weg te denken.

Netelenbos maakte dit plan begin november bekend. Sindsdien is het woord *mobimeter* aan een indrukwekkende opmars begonnen: in kranten en op internet kwam het in de laatste twee maanden van 2001 maar liefst ruim zeshonderd keer voor. Het is overigens de bedoeling dat de mobimeter meer kan dan alleen de fiscus spekken: je moet er ook reisinformatie uit kunnen halen (filemeldingen!), parkeergeld mee kunnen voldoen enzovoorts. Uiteindelijk is het de bedoeling dat in 2006 alle personenauto's, vrachtauto's en motorrijwielen een mobimeter hebben.

De kilometers die de mobimeter zal registreren worden overigens geen kilometers genoemd, maar *mobimiles*. Die naam is verzonnen door Roel Pieper, die eerder in het jaar op verzoek van Netelenbos onderzoek had gedaan naar een snelle invoering van de kilometerheffing. 'Van de term kilometerheffen wil Pieper overigens wel af', meldde *Het Parool* op 10 april 2001. 'Die zou te negatief zijn. De ondernemer stelt voor te spreken over *MobiMiles*.' Het rapport van Pieper heet *MobiMiles Systeem: bewust op de weg*.

modderbord

Eind 2000 kwam in Groningen een man om het leven nadat hij in een slip was geraakt op een bemodderde weg. In september 2001 besloot justitie enkele agrariërs te vervolgen voor mogelijke dood door schuld, omdat zij het gladde wegdek niet goed zouden hebben aangegeven of schoongemaakt. De verkeersveiligheidsorganisatie 3VO pleitte daarop voor het plaatsen van zogenoemde *modderborden*: een bord dat waarschuwt voor modder op de weg. Een en ander leidde tot een 'Stormloop op modderborden door justitieel onderzoek', zoals een krantenkop het samenvatte. Het *Landbouwblad* voegde hier nog aan toe: 'Modderborden zijn er in soorten en maten. De prijs varieert van 60 gulden voor een eenvoudig bordje tot een complete set van 800 gulden.'

moedercontract

Een *moedercontract* is een speciaal op schooltijden aangepast arbeidscontract, waarbij op woensdag en tijdens alle schoolvakanties niet wordt gewerkt. 'Het Universitair Medisch Centrum Utrecht', aldus het ANP op 10 mei 2001, 'begint een proef met "moedercontracten". Zes ouders die werken op de operatiekamers krijgen een arbeidscontract afgestemd op de tijden van de basisschool.' Omdat de proef succesvol was, begonnen ook andere ziekenhuizen met het afsluiten van dit soort contracten (kop in *de Volkskrant* op 14 december: "Moedercontracten" helpen ziekenhuis aan personeel'). Overigens kunnen ook *vaders* een moedercontract afsluiten.

muisklikactivisme

Een tamelijk onverwacht effect van de digitale revolutie is het uitsterven van de massademonstratie. Aangezien een muisklik op internet soms voldoende kan zijn om je ongenoegen precies bij de juiste persoon of organisatie kenbaar te maken, lijkt de tijd van met z'n allen zingend achter een spandoek definitief voorbij. Voor deze nieuwe vorm van actie voeren via internet is het woord *muisklikactivisme* verzonnen. In de dagbladen is het nog niet aangetroffen, maar op internet wel. De verwachting is dat muisklikactivisme een grote rol gaat spelen in onze *glasvezeldemocratie*, een woord dat eind 2000 debuteerde.

nachthuwend

Sinds wanneer het mogelijk is om 's nachts te trouwen is niet duidelijk, maar het woord *nachthuwend* is niet voor 2001 aangetroffen. *Het Parool* schreef op 1 maart: 'Laatst had ik een nachthuwend van twee veertigers, in de stijl van de jaren zeventig.' Een nachthuwend in het Hiltonhotel of het stadsdeelkantoor Oud-Zuid kost drieduizend gulden. De Grote Van Dale (2000) kent overigens al 34 huwelijkssoorten, van *dienhuwend* ('huwend waarbij de bruidegom een aantal werkzaamheden verricht voor de vader van de bruid') tot *zwaagerhuwend* ('huwend met de kinderloze weduwe van een broer').

netwerkoorlog

Nóg een woord dat ontstond na de elfde-van-de-negende: *netwerkoorlog*. Als een van de doelen van de ‘oorlog tegen het terrorisme’ of de ‘oorlog tegen terreur’ werd geformuleerd: terroristische *netwerken* ontmantelen. Vandaar *netwerkoorlog*. Overigens schreef *NRC Handelsblad* op 21 november 2001: ‘De netwerkoorlogen zijn al tientallen jaren aan de gang.’

Dat mag zo zijn, het woord *netwerkoorlog* is voor 2001 niet in de dagbladen aangetroffen. Overigens vonden de Amerikanen dat zij in deze *terreurcrisis* (ook een nieuwkomer) moeten kunnen rekenen op *hyperengagement* van hun bondgenoten. En ja, ook *hyperengagement* is niet eerder op schrift gevonden.

OBL

Tot voor kort werd Obl. in kranten voornamelijk gebruikt op de beurspagina’s, als afkorting van ‘obligatie’. Je komt de afkorting ook weleens tegen op vissersschepen die Oud-Beijerland als thuishaven hebben. En het Ontwikkelingsbedrijf Leidschenveen wordt in kranten soms afgekort tot OBL.

Maar sinds de elfde-van-de-negende wordt OBL gebruikt als afkorting van Osama Bin Laden. *NRC Handelsblad* schreef hierover, op 10 oktober 2001:

Oorlogshandelingen zijn te verdedigen, schreef George Orwell in 1946, ‘maar alleen met argumenten die voor de meeste mensen te grof zijn om te overwegen’. Politici spreken daarom over *pacificatie*, *grenscorrecties* en het *eliminieren van ongewenste elementen*. ‘Zo’n fraseologie is nodig als je de dingen wilt benoemen zonder er een mentaal beeld bij op te roepen.’

Toch gebeurt in oorlogstijd ook het omgekeerde, bijvoorbeeld door de vijand te demoniseren. Zie de vergelijking van Milošević of Saddam Hussein met Hitler. In dat licht liet de propagandamachine gisteren een steekje vallen. Want in plaats van Osama Bin Laden voluit bij zijn drie duivelse namen te noemen, spraken de defensiebriefers over OBL. Het deed net iets te veel denken aan Roald Dahls GVR, de Grote Vriendelijke Reus.

Ook op internet wordt de afkorting veelvuldig gebruikt. Eén voorbeeld: 'Het is opmerkelijk hoeveel OBL-materiaal er op het net te vinden is.'

opvangwegenwacht

Wat te doen als de kinderopvang opeens verstek laat gaan? Als het aan de Commissie Dagarrangementen ligt, komt er een *opvangwegenwacht*. De commissie opperde dit idee in september 2001. 'De opvangwegenwacht', schreef *de Volkskrant* op 24 september, 'moet bij calamiteiten kunnen inspringen. Te denken valt aan een trein die vertraging oploopt, waardoor een moeder haar kind niet op tijd van de crèche kan halen. Eén telefoontje naar de opvangwacht en iemand haalt haar kind op.'

De wegenwacht die we allemaal kennen, van de ANWB, bestaat overigens sinds 1946.

ovulatieslip

Het was een relatief druk jaar voor de lingeriebranche, want behalve met de **zwangerschapstring** (zie aldaar) kreeg zij te maken met de *ovulatieslip*. Met dien verstande dat de *ovulatieslip* of *eisprongslip* nog in productie moet worden genomen.

Het *Algemeen Dagblad* maakte er op 15 februari 2001 melding van:

De ovulatie- of eisprongslip voor vrouwen die een kind willen, is op komst. Bovendien waarschuwt het kledingstuk wanneer de menstruatie in aantocht is. De uitvinding staat beschreven in het Britse vakblad *New Scientist*. Het steunt op het gebruik van interactieve stoffen, die in de slip zijn aangebracht en verkleuren als de menstruatie of ovulatie aanbreekt.

De ovulatieslip is een uitvinding van de Amerikaanse multinational Procter & Gamble. Het bedrijf heeft er wereldwijd patent op genomen.

pardongate

Sinds de Watergate-affaire verzinnen de media voor grote, geruchtmakende schandalen graag een naam die eindigt op *-gate*. In 2000 werden er nog vier nieuwe *-gates* geïntroduceerd (*Cronjagate*, *Hansiegate*, *Kohlgate* en *Ninagate*), maar dit jaar was de oogst teleurstellend: slechts eentje, namelijk *pardongate*. Het gaat om een relletje rond ex-president Clinton. Die zou de voortvluchtige Amerikaanse miljonair Marc Rich gratie hebben verleend (hebben *gepardonneerd*) nadat diens ex-vrouw Denise de Democratische Partij een miljoen gulden had geschonken.

pedokiller

Een *ladykiller* is volgens de Grote Van Dale (2000) een 'man die vrouwen het hoofd op hol brengt of die vrouwen verovert'. De *pedokiller* gaat anders te werk: die brengt als wraak voor het seksueel misbruik van zijn kind de pedofiele dader om het leven. Vooralsnog kent Nederland één persoon die pedokiller wordt genoemd: Lucien van V. uit Oosterhout. Op 21 januari 2001 schreef het *Algemeen Dagblad*:

In het huis van bewaring in Grave is hij immens populair. De 'pedokiller' wordt hij er genoemd, andere gevangenen

dragen hem op handen. Wie aan kinderen zit, wordt zelfs door de koelste moordenaar als uitschot beschouwd. Wie dergelijke mensen uit de weg ruimt, kan blijkbaar niet stuk.

Het woord deed het het hele jaar goed in koppen. Een greep: 'Sympathisanten maken volksheld van "pedokiller"', 'Steungroep voor "pedokiller"' en "'Pedokiller": jaar extra celstraf, geen tbs'.

Hoewel het dus vooralsnog om één bepaalde killer gaat, is de kans groot dat *pedokiller*, in voorkomende gevallen, als soortnaam zal worden gebruikt.

pink slip party

Wie in de Verenigde Staten wordt ontslagen krijgt een roze ontslagformulier oftewel een *pink slip*. De malaise in de internetbranche, later versterkt door de economische teruggang na de elfde-van-de-negende, zorgde voor een groot aantal ontslagen in Amerika. Het gevolg: *pink slip parties*. Het *Algemeen Dagblad* schreef hier op 3 maart 2001 over, onder de kop 'Pink slip parties voor slachtoffers van de dot.com-crash':

De slachtoffers van de dot.com-crash komen hier in Rebar uithuilen, steun zoeken bij lotgenoten, kankeren op hun voormalige werkgever, en netwerken. Bij binnenkomst krijgt ieder een roze, groen of blauw fluorescerend armbandje. Het roze leger loopt met archiefmappen onder de arm met tientallen cv's.

Begin mei volgde de eerste *pink slip party* of *werklozenborrel* op Nederlandse bodem. Het *Parool* schreef hierover:

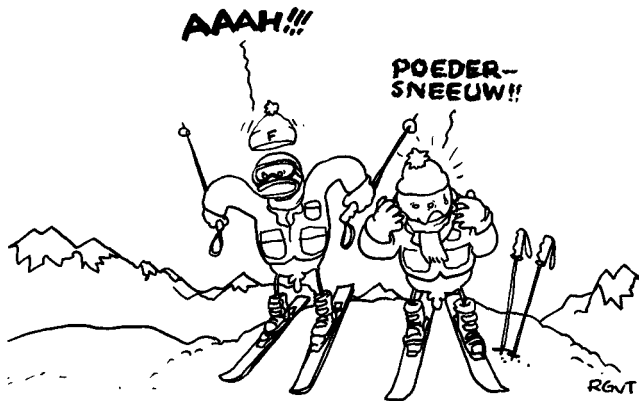
Dinsdag is de eerste Nederlandse *pink slip party* in de bar van ontwerp bureau *Magic Minds*. De party's [...] worden georganiseerd door *First Tuesday*. Deze organisatie houdt elke eerste dinsdag van de maand een bijeenkomst waar internetondernemers en geldschietters elkaar in informele sfeer ontmoeten.

plakpil

Ook wel *anticonceptiepleister* of *pleisterpil* genoemd. Het gaat om een product van het Amerikaanse farmaceutische bedrijf Ortho-McNeil. De eerste plakpil werd in november 2001 op de markt gebracht. Het gaat hier om de anticonceptionele variant van de *nicotinepleister*, een woord dat in 1992 debuteerde. De plakpil werkt in de huidige dosering niet voor vrouwen die zwaarder zijn dan 89 kilo, zo ontdekte de Amerikaanse Food and Drug Administration.

poederbrief

Het wonderlijkste effect van de elfde-van-de-negende was wel de hysterische aandacht voor de *poederbrief*. Zoals bekend is iemand in de Verenigde Staten brieven met miltvuursporen aan het versturen. Normaal gesproken zou dat kleine berichtjes op de buitenlandpagina's opleveren, maar na 911 leidde het internationaal tot een massapsychose. De beelden zijn bekend: mannen in ruimtevaartpakken die verdachte brieven of pakketjes kwamen afhalen. Een en ander resulteerde in een stroom nieuwe samenstellingen met *poeder*, zoals: poeder-

"POEDERPANIEK"

aanslag, poederbericht, poederbrief, poederenvelop, poedergrap, poederhype, poederlawine, poederofficier, poederpakketje, poederpaniek, poederpost, poederpostmalloot, poedervrees en poederzender.

Het fraaie *poederpostmalloot* dankt zijn – zonder twijfel korte – bestaan aan minister De Vries van Binnenlandse Zaken. Die zei op 17 oktober 2001 in de Kamer, toen daar werd gesproken over mensen die voor de grap poederbrieven hadden verstuurd: ‘Die pesterijen en acties van malloten kunnen we niet over onze kant laten gaan.’ Overigens bedacht *de Volkskrant* later nog een variant voor *poederpostmalloot*, namelijk *antrax-humorist*.

Vergelijk *miltvuurangst*.

pornostreepje

‘De borsten van Ilse R.’, schreef iemand op een website, ‘waren klein en stevig, als halve citroenen als het ware, en haar schaamte liet zich door het dun geschoren *pornostreepje* nauwelijks meer verhullen.’ Het is moeilijk om van dit soort woorden, die doorgaans uit de spreektaal komen, de leeftijd te achterhalen, maar in de dagbladen debuteerde *pornostreepje* in 2001. Op 7 juli 2001 schreef *de Volkskrant*, onder de mooie kop ‘Het heikele haar’:

Hippe meiden dragen hun schaamhaar in een streepje. Als je in een gemiddelde sportschool of sauna nog vrouwen in hun natuurlijk behaarde staat ziet, zijn ze doorgaans boven de veertig. De meiden van 5 (die begin-twintigers van Net 5) praten dan ook onbekommerd over hun ‘pornostreepjes’. En daar komen ze ook vandaan: het streepje is een mode die is overgenomen uit bladen als *Playboy*, waar de hoeveelheid schaamhaar de afgelopen jaren allengs minder is geworden. Je zou net zo goed kunnen zeggen dat de overweldigende populariteit van de nauwelijks iets bedekkende string het scheren enorm heeft bevorderd, maar ook de string is uiteindelijk een verschijnsel dat uit de sekswereld stamt.

powerplate

In de bouw worden sinds jaar en dag trilplaten gebruikt. En er zijn ook microfoons met een trilplaatje. Maar de *trilplaat* of *powerplate* die de Nederlandse fitnesscentra in 2001 veroverde is een conditieapparaat. Het gaat om een rubberen plaat die vastzit aan een paal met handvatten en een ingebouwde computer. Het idee is dat de trillingen van de plaat worden overgebracht op de spieren. Die worden daardoor dertig tot zestig keer per seconde (dus niet per minuut!) aangespannen – en dat zou onder meer helpen tegen cellulitis en welvaartsvet.

‘Na aerobic en tae-bo’, melde *Het Parool* op 17 februari 2001, ‘is het nu de beurt aan de volgende hype: de power plate. Vergt weinig inspanning en nog minder tijd. Zeggen ze. Eind deze maand opent in het Olympisch Stadion een nieuw centrum, waar de trilplaat een belangrijke rol speelt.’

Vanzelfsprekend waren er ook al snel kritische geluiden te horen. Zo meldde *de Volkskrant* op 9 september:

De Power Plate werd onmiddellijk een rage: de afgelopen maanden zijn in Nederlandse sportscholen zestien miljoen trilminuten gemaakt. Maar de revolutie ligt onder vuur. Uit onderzoek van de faculteit bewegingswetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam blijkt dat de trilplaat niet werkt om de aansturing van spieren door het zenuwstelsel te verbeteren. Er werd geen effect geconstateerd op de maximale spierkracht van de proefpersonen.

De powerplate is enkele jaren geleden in Rusland ontwikkeld voor ouderen. De bedenkers hoopten door de intensieve spanning van de spieren botontkalking bij ouderen tegen te gaan. Via Rusland en Italië is de trilplaat uiteindelijk in Nederland beland, waar het apparaat verder werd ontwikkeld en op de markt werd gebracht door Guus van der Meer. Connie Breukhoven, alias Vanessa, speelde aanvankelijk een belangrijke rol in het propageren van het ‘wonderapparaat’. De rage leidde tot het ontstaan van het woord *trilminuten* en

zorgde voor een bredere verbreiding van *vibratietraining*, dat uit 1999 dateert.

Vergelijk **melkzuurinjectie**.

prepromo

Een *prepromo* is een student die voordat hij assistent-in-opleiding (aio) of onderzoeker-in-opleiding (oio) wordt, een jaartje mag snuffelen aan de wetenschap. Hij krijgt daarvoor zo'n 2500 gulden bruto per maand, gratis kopieerkaarten, een computer en een kantoor. In kranten is het woord, dat een verkorting is van *pre* 'voor' en *promotie*, nog niet gesignaleerd, maar wel op internet, samen met *prepromojaar*. Zo meldde het internettijdschrift *Observant* op 21 januari 2001:

Studenten bij de opleiding politicologie in Leiden kunnen het zogeheten 'prepromojaar' gebruiken om een onderzoeksvoorstel te schrijven. Daarnaast volgen ze aio-cursussen, zoals wetenschappelijk schrijven in het Engels. Het is de bedoeling dat ze een beeld krijgen van wat hen te wachten staat als ze kiezen voor een wetenschappelijke baan. [...] Drie Leidse oud-studenten werken inmiddels als 'prepromo'. Die zijn enthousiast.

probeerbon

Idee van de PvdA: geef alle schoolgaande kinderen een *probeerbon* om kennis te kunnen maken met de sport- of muziekles van hun voorkeur. De PvdA opperde dit in het ontwerp-verkiezingsprogramma *Samen voor de toekomst; idealen en ambities 2010*.

Niet iedereen was onder de indruk. Zo schreef iemand op 8 september 2001 in *de Volkskrant*: 'Kinderen mogen zelfs met een "probeerbon" een gratis muziekles volgen. Het is wel een erg magere vertaling van het begrip "vraaggestuurde overheid". Ik ben benieuwd of de leden van de PvdA genoeg nemen met de bescheiden ambities uit het concept-programma.'

propper

Een *propper* is een 'lekkere jongen of meid' die leeftijdgenoten naar een discotheek lokt. Hoe lang dit woord, dat waarschijnlijk is afgeleid van *propagandamaker* of *propagandawerker*, al in deze betekenis wordt gebruikt, is niet bekend. Het staat niet in de woordenboeken, en vóór de film *Costa!*, die gaat over het hitsige leven van enkele Nederlandse proppers in de Spaanse kustplaats Salou, is het nauwelijks op schrift gevonden. Maar sinds die film, die op 1 maart 2001 in première ging, is het doorgebroken, zowel in de kranten als op internet.

Een van de hoofdrolspelers van *Costa!* is Katja Schuurman. Ook zij kende het woord *propper* niet voor de film, zo verklaarde ze in de *Nieuwe Revu*:

'Ik ben ze wel tegengekomen, toen ik op mijn 17de in Malgrat de Mar was, ik wist alleen niet dat ze zo heetten. Ik was daar toen met een vriendin, die na één nacht al een vriendje had, zodat ik mijn eigen tent niet meer in mocht.'

In een reportage over de proppers van Salou schreef het *Rotterdams Dagblad* op 24 juli:

Als je de berichten mag geloven, is het beroep van 'propper' nergens spannender dan in Salou. De autoriteiten van de Spaanse kustplaats roepen stoer dat ze de jacht hebben geopend op de vakantiewerkers, ook uit Nederland, maar

die lokken nog steeds elke avond met hun lichaam, charmes en gratis drankjes duizenden jongeren bars en disco's in.

In het artikel is ook sprake van *antiproppercontroles*. Dat is zéker een nieuw woord.

rampverslaafd

Het jaar 2001 begon met een ramp, namelijk de brand in café 't Hemeltje in Volendam. Daarbij vielen 14 doden en bijna 200 gewonden. Een en ander leverde verschillende gelegenheidssamenstellingen op, zoals *café-ramp*, *nieuwjaarsramp* en *nieuwjaarsdrama*.

Eén woord dat toen de pers haalde maakt kans op een langer leven, omdat het ook van pas kan komen bij toekomstige rampen, en dat is *rampverslaafd*. Het woord is bedacht door P. van der Velden van het Instituut voor Psychotrauma. Van der Velden beschuldigde Nederlandse journalisten ervan dat hun gretigheid om sensationele verhalen en beelden te vergaren ten koste kan gaan van de slachtoffers. *NRC Handelsblad* was het daar overigens niet mee eens. Op 6 januari 2001 schreef die krant:

Maar of de media zijn doorgeschoten naar sensatieverhalen en 'rampverslaafd' zijn geraakt, zoals deze week wel werd gesuggereerd? Zelfs *De Telegraaf* was in haar berichtgeving over Volendam terughoudend. De op de televisie geïnterviewde overlevenden en familieleden zaten op hun gemak thuis of in een café. Geen sprake van een overval.

ringtone

Voor *ringtone* bestaat een uitstekend Nederlands woord, namelijk *belmelodie*, een woord dat in 1999 debuteerde. Op internet kom je *ringtone* al sinds 1998 tegen, maar in kranten is het niet vóór 2001 aangetroffen. Zoals bekend is de belmelodie van je mobiele telefoon aan te passen. Je kunt nieuwe melodietjes downloaden of zelf maken (met een zogenoemde

ringtone-composer). In sommige kringen zijn vogelmelodie-tjes populair. Daarover ging het bericht, in *de Volkskrant* van 21 mei 2001, waarin *ringtone* op krantenpapier debuteerde:

Grote kans dat de irritante afzender van de ringtone op een boomtak zit, vrouwtjes te lokken. Volgens de Britse vogelbescherming proberen steeds meer vogels, vooral spreeuwen, zanglijsters en merels, het belgeluid van een mobiele telefoon te imiteren.

En in november meldde dezelfde krant:

Ze stonden máándenlang boven aan de toptien van de meest gebruikte zoektermen: de logo's en ringtones voor de mobieltjes. In weerwil van alle serieuze informatie die er via internet te vinden was, wilden de internetters toch het liefst de liedjes van Britney Spears of Jennifer Lopez downloaden, meldt zoekmachine Lycos. Maar nu zijn de ringtones dan toch verslagen door Osama Bin Laden.

schoensmeersurinaamse

In mei 2001 nam Tara Singh Varma, Kamerlid van Groen-Links, afscheid van de Tweede Kamer omdat haar borstkanker niet meer te genezen zou zijn. Een paar maanden later bleek dat zij zich haar ziekte had ingebeeld, mede om de aandacht af te leiden van haar financiële problemen. Vooral het veinzen van kanker schoot cabaretier Youp van 't Hek, die kort daarvoor een vriend aan kanker had verloren, in het verkeerde keelgat. Op 18 augustus 2001 schreef hij in zijn column in *NRC Handelsblad*:

Zal ik een geheim verklappen? Ze is niet eens zwart. Het is gewoon een schoensmeersurinaamse uit Amsterdam-Zuid. Als ze binnenkort in haar wanhoop aan de portier van het Hilton de weg naar het dak vraagt, mag ik hopen dat hij die niet wijst. Ze mag nog maar op één manier dood. Kanker. Ze heeft er om gesmeekt. En ik gun het haar. Namens mijn vriend!

Van diverse kanten werd Van 't Hek hard aangevallen over zijn column. Daarbij viel geregeld het woord *schoensmeersuri-naamse*.

schrikdip

De schrik na de elfde-van-de-negende veroorzaakte een dip in de economie. Kranten spraken ook wel van het *Bin-Laden-effect* en het *New-Yorkeffect*, maar *schrikdip* is het mooist. Deskundigen zijn het niet eens over de langetermijneffecten van 911. Zo schreef *de Volkskrant* op 3 oktober 2001: 'Of het om een schrikdip gaat of dat er echt langdurig minder gekocht zal worden, moet nog blijken.'

Opmerkelijk is overigens dat onze woordenboeken en spellinglijsten geen samenstellingen met *-dip* vermelden, terwijl in kranten regelmatig woorden als *ochtenddip*, *avond-dip*, *weekenddip*, *maandagdip*, *minidip*, *rentedip* en *vakantiedip* te lezen zijn.

simputer

Simputer is een samentrekking van *simple* en *computer* en dat is precies wat het is: een eenvoudige minicomputer. De simputer is gebouwd door Indiase wetenschappers. Hij is bestemd voor arme Indiërs die op het platteland wonen en die geen toegang tot computers of internet hebben. De computer kost 9000 roepies (195 dollar). De eerste simputer werd in mei 2001 in Bangalore gepresenteerd.

slaper

De Grote Van Dale (2000) vermeldt bij *slaper* veertien verschillende betekenissen. De bekendste zijn natuurlijk 'iemand die slaapt', 'logé' en 'dromer'. Sinds de elfde-van-de-negende gebruiken kranten het in een betekenis die in thrillers en spionageromans al langer bekend was, maar die nu tot het grote publiek is doorgedrongen, namelijk 'terrorist die een onopvallend leven leidt in het Westen, wachtend op een signaal om in actie te komen'. Het gaat hier om een vertaling van het Engelse *sleeper*, dat in deze betekenis al sinds 1955 bestaat.

In september wisten kranten te melden dat zich in Duitsland tussen de honderd en tweehonderd slapers schuilhiel­den, en in Rotterdam werden enkele *slapende terroristen* gearresteerd. ‘Of er nu duizend, honderd of nul slapers zijn in West-Europa’, schreef Peter Burger later in het *Algemeen Dagblad*, ‘het woord maakt alle mannen met een Arabische achtergrond verdacht, de Libanese computerprogrammeur van drie huizen verder even goed als de Egyptische student vliegtuigbouwkunde. Het is een woord dat gedijt op achterdocht en angst. Ik voorspel het een glanzrijke toekomst.’

sms-duim

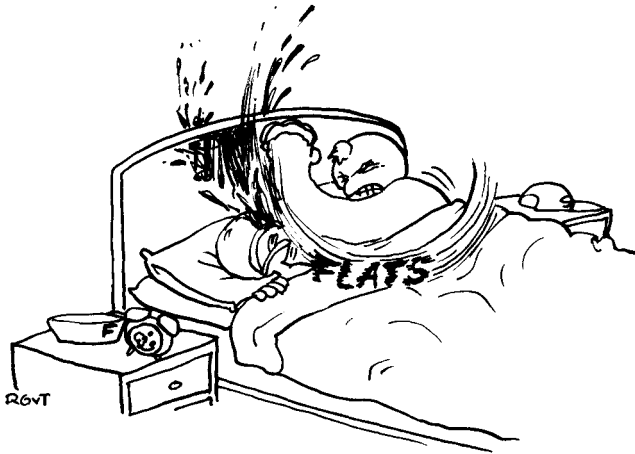
Engelse wetenschappers maakten in april 2001 bekend dat zij een nieuwe vorm van rsi hadden geconstateerd, namelijk *Text Message Injury* (TMI). De aandoening zou ontstaan door het veelvuldig gebruik van de duim tijdens het opstellen van een sms-bericht. Een Nederlandse naam was zo gevonden: *sms-duim*. Nederlandse deskundigen reageerden overigens verbaasd. Zo zei iemand van de rsi-patiëntenvereniging in Amersfoort tegen het *Rotterdams Dagblad*: ‘Een sms-duim? Daar heb ik nog nooit van gehoord. Wel van een Nintendo-duim.’

Andere kranten spraken van *GSM-duim*, *sms-vinger* en *WAP-duim*.

Vergelijk **stem-rsi** en **telefoonoor**.

snurkbeugel

Je zou het niet denken, maar snurken is een goede leverancier van nieuwe woorden. In 1999 kwam er een *antislurkspray* of *antislurk­keelspray* op de markt, in 2001 een *snurkbeugel*. Het woord is wat het zegt te zijn, namelijk een beugel, en wel een­te die de onderkaak een beetje naar voren duwt. Hierdoor wordt de tong iets naar voren getrokken, waardoor de keelholte open blijft en de slaper onbelemmerd kan ademen. De *snurkbeugel* is een uitvinding van tandtechnicus Jan Dekker uit Leeuwarden. Hij slaapt zelf – tot volle tevredenheid van zijn partner – met een *antislurkactivator*, zoals hij ‘m noemt, en hij heeft er inmiddels zo’n honderd mensen mee gehol-

"SNURKBEUGEL"

pen. De kranten kopten onder meer 'Veel belangstelling voor unieke snurkbeugel', 'Snurkbeugel maakt einde aan slaapkamerleed' en 'Snurkbeugel is ei van Columbus'.

softlaunch

Er zijn veel manieren om aan iets te beginnen, en één manier is stilletjes, zonder trompetgeschal of tromgeroffel. In Engelse marketingtaal wordt dat een *softlaunch* genoemd. Geen segment van onze taal is zo van het Engels doordrenkt als het *marketeers*, dus het was te verwachten dat *softlaunch* een keer op Nederlandse bodem zou landen. In de dagbladen gebeurde dat op 11 juli 2001 in *Het Parool*, in de zin: 'Het bureau [pers-bureau Novum] is al stilletjes begonnen (een zogenoemde *softlaunch*) in september 2000, en is nu zo zeker van z'n zaak dat het zich presenteert aan de markt.' Zonder twijfel wordt her en der al gesproken over *launchen* en *softlaunchen* ('Het lijkt ons beter uw bedrijf eerst te *softlaunchen*'). *Softlaunch* komt overigens opmerkelijk vaak voor op Duitse websites.

sorrybon

Er is maar één bedrijf in Nederland dat zo vaak aan zo veel mensen zijn excuses moet aanbieden dat het de moeite loont

om daarvoor speciaal een *sorrybon* te laten ontwikkelen. Het gaat vanzelfsprekend om de *ns*, de Nederlandse Spoorwegen. Op 2 december 2000 schreef het *Algemeen Dagblad*:

De Nederlandse Spoorwegen hebben een nieuw woord geïntroduceerd, de *sorrybon*. Op een van de perrons van Amsterdam CS valt in een kiosk te lezen dat *ns*'ers hun koffie ergens anders moeten halen en de medewerkers in de kiosk alleen nog *sorrybonnen* van reizigers aannemen. Met de irritaties van wachtende *ns*-klanten in de stations is de kans groot dat de conducteurs al tijdens de ochtendspits door hun dagvoorraad heen zijn.

In de loop van 2001 moesten er steeds meer *sorrybonnen* worden uitgedeeld, want de punctualiteit van de *ns* bleef maar dalen. Eind 2001 reed maar liefst een derde van de treinen niet op tijd.

speeddaten

Onder de circa 2,4 miljoen alleenstaanden die Nederland op dit moment telt, wordt relatiebemiddeling steeds gewoner en diverser. Naast contactadvertenties en 'ontmoetingsparty's' vinden steeds meer mensen een nieuwe partner via een *datingsite*, een woord uit 2000 dat dit jaar doorbrak. Maar is er nog iets anders op komst: het zogenoemde *speeddaten*, zeg maar: een korte snelle afspraak met veel verschillende mensen. *NRC Handelsblad* signaleerde het verschijnsel op 4 januari 2001, onder de kop 'Speeddaten: zeven mensen op één avond':

In Amerika is *speeddating* uitgevonden, voor mensen die een joodse partner zoeken. 'Meet quality Jewish singles from our database', kopt de website. Hiermee is het mogelijk op één avond maar liefst zeven mensen te ontmoeten, en die elk zeven minuten één op één te spreken. Online of in het echt, tijdens een *offline speeddating event*. Kennelijk werkt het, want *speeddaten* kan nu ook al in Frankrijk, Groot-Brittannië, Australië, Zuid-Afrika en de Oekraïne.

spotrepair

Het bijspuiten van kleine lakbeschadigingen aan een auto. In de dagbladen die voor dit overzicht zijn nageplozen komt het aan het Engels ontleende *spotrepair* nog niet voor, maar op internet zijn tientallen adressen te vinden waar je met je auto voor een spotrepair terecht kunt.

spraakwaterschade

Praten met consumptie kan niet alleen vervelend zijn voor de persoon tegen wie je praat, maar ook voor je mobiele telefoon. Een en ander kan leiden tot *spraakwaterschade*, zoals de *Telegraaf* het op 21 november 2001 noemde (kop: 'Sprakwater funest voor gsm'). Een fragment uit het artikel, waarin Bob Mols, directeur van de winkelketen 't for telecom', aan het woord komt:

Dagelijks komen er in een of meer van zijn 80 winkels mensen terug omdat hun gsm het om onbegrijpelijke redenen niet meer doet. Op de reparatieafdeling blijkt dan vaak dat te veel spuug de oorzaak van de storing is. 'Dat staat hoog op onze storingslijst', zegt Mols. Ook langdurig bellen met een bezweet hoofd doet de elektronica van de gsm vaak geen goed, bleek nogal eens tijdens de mooie zomer van dit jaar.

stascooter

Fraaie, door de *Volkscrant* bedachte naam voor de Ginger. In januari 2001 lekte uit dat er een revolutionair nieuw vervoermiddel op de markt zou worden gebracht. Begin december werd de *Segway Human Transporter*, zoals de Amerikaanse uitvinder Dean Kamen zijn voertuig noemde, eindelijk aan de wereld getoond. 'Ginger blijkt een elektrische tweewieler die rijdt op oplaadbare accu's', aldus *NRC Handelsblad* op 4 december 2001.

Onder de voetenplank zitten gyroscopen die honderd keer per seconde de oriëntatie van de passagier in de gaten houden en de motoren en wielen op zo'n manier aanstu-

ren dat het evenwicht bewaard blijft, ook als Ginger de bocht omgaat of een heuveltje neemt. Ginger 'begrijpt' uit de houding van de passagier hoe snel deze wil, sturen gaat via een handvat. Wanneer de bestuurder wil afstappen hoeft hij alleen naar achteren te leunen en Ginger stopt.

De tweewieler kost drieduizend dollar. Hij gaat 27 km per uur en hij heeft een actieradius van 27 kilometer. Cynici voorspellen een kolossale *Gingerflop*.

stem-rsi

Een van de wapens die worden ingezet tegen Repetitive Strain Injury is *spraaksoftware*, een woord dat in 1999 de kop opstak. Maar ieder voordeel heb ze nadeel, zo ontdekten vier studentes logopedie van de Hanzehogeschool Groningen. In april 2001 haalden zij het nieuws met het bericht dat intensief gebruik van spraakherkenningsprogramma's kan leiden tot een overgevoelige keel, heesheid en zelfs tot het volledig wegvallen van de stem. Een naam voor dit verschijnsel was gauw gevonden: *stem-rsi*. Met ruim veertig vindplaatsen in 2001 deed dit woord het redelijk goed.

Vergelijk *sms-duim*.

swank

Een steigerdoek is een doek dat voor steigers wordt gespannen om voorbijgangers te behoeden voor vallende ongerechtigheden. Het is ook een enorme lap stof waar je reclame of kunst op zou kunnen maken. In de Verenigde Staten gebeurde dat al, in Nederland nog niet, maar in maart 2001 kwam daar verandering in. 'Bewoners van de Amsterdamse Herengracht hoeven dezer dagen niet aan te kijken tegen kale steigers', aldus *NRC Handelsblad* op 8 maart 2001. 'Het Naardense bedrijf MegaMedium heeft beschilderde doeken aan de steigers gehangen. Deze "swanks", reamedragende steigerdoeken, worden sinds kort op de Nederlandse markt aangeboden.'

En *Het Parool* schreef: 'De swank is niet alleen van veel dikker materiaal, hij is ook nog eens van opdruk voorzien. Een

artist impression op ware grootte van de achtergelegen panden maakt van de swank “een beetje kunst”!

talentshop

‘Opvallende trend op winkelvlak is de talentshop’, meldde *NRC Handelsblad* op 30 augustus 2001. Het gaat om ‘een winkel, of als winkel ingericht café, bedrijfje of loods, waar in feestelijke setting werk van bijvoorbeeld aanstormende kunstenaars, modeontwerpers of meubelmakers wordt geëxposeerd en verkocht’. Voorbeelden zijn *Fanclub* en *Boblive*, in Amsterdam natuurlijk, want daar openbaren trends in Nederland zich meestal het eerst.

tandtatoeage

In de Verenigde Staten wordt het al gedaan en het wachten is nu op de eerste Nederlandse tandtechnicus waar je naartoe kunt voor een *tandtatoeage*. Het *Algemeen Dagblad* schreef op 25 juli 2001 over tandtechnicus Y. Undyantara uit Vermont:

De tandtechnicus gebruikt een vergrootglas en 15 verschillende kleurschakeringen om de tatoeage aan te brengen. Undyantara: ‘Eerst wordt op het tandoppervlak met een boor een ruimte weggekerfd voor de illustratie. Ongeveer een halve millimeter in het porselein. Na het grave-

ren van de tatoeage breng ik de eerste laag verf aan. Dat wordt als eerste gebakken. Daarna volgen de andere kleuren, een voor een. De kleuren zijn transparant, zoals waterverf. Ze zullen niet verdwijnen met het poetsen. Ze worden beschermd door een laagje glycerine.'

telefoonoor

Onder de kop 'Telefoonoor is bedrijfsletsel van 21-ste eeuw', bracht de *Volkskrant* op 13 februari 2001 een alarmerend bericht. 'Na de muisarm is er nu ook het telefoonoor. Britse vakbonden zeggen honderden schadeclaims in te dienen voor werknemers van callcenters die lijden aan gehooraandoeningen, de zogenoemde *acoustic shock*. [...] Medewerkers van callcenters (telefonische diensten) kunnen de ziekte krijgen door de onverwachte harde geluiden die door de koptelefoons klinken. Dit leidt tot depressies, hoofdpijn en andere gezondheidsklachten.' In de kranten werd daarna niet veel meer van het *telefoonoor* vernomen, maar op websites en in discussiegroepen kwam het woord het afgelopen jaar nog tientallen malen voor.

Vergelijk **sms-duim**.

terugbelspreekuur

Nog niet gesignaleerd in de dagbladen, maar al wel ingevoerd in diverse huisartsenpraktijken: het *terugbelspreekuur*. De opzet is simpel: patiënten worden pas teruggebeld door de huisarts als de assistente een en ander niet kan afhandelen. De effectiviteit van het terugbelspreekuur is onderzocht door Reinier de Groot, die in december 2001 promoveerde op het proefschrift *De telefoon als managementinstrument in de huisartspraktijk*.

De Grote Van Dale (2000) kent reeds zes samenstellingen met *-spreekuur*, te weten *aanloopspreekuur*, *afspraakspreekuur*, *dieetspreekuur*, *fondsspreekuur*, *inloopspreekuur* en *ochtendspreekuur*.

tophopper

De Taal-van-het-jaarprijs voor het mooiste woord van 2001 is

gewonnen door *tophopper*. Een tophopper is iemand die geen genoegen neemt met **muisklikactivisme** (zie aldaar). Nee, hij (of zij) reist de wereld rond om op internationale topontmoetingen persoonlijk zijn/haar stem te laten horen. Tophoppern is geen gemakkelijke baan: de plaatselijke politie ontvangt de tophopper zelden met open armen en meer dan eens belanden tophoppers in een cel of in een wolk traangas. Het fraaie van het woord tophopper is dat het is gevormd naar het voorbeeld van *jobhopper*. Zoals bekend is dat 'iemand die telkens van baan verandert'. Jobhoppers (het woord dateert uit 1994) doen dat om er zelf beter van te worden, tophoppers doen wat zij doen om de wereld beter te maken.

Vergelijk **antiglobalist**.

topmaster

In december 2000 kondigde minister Hermans (Onderwijs) aan dat er voor 'excellent' academisch talent een aparte opleiding komt: de *topmasteropleiding*. Tegenstanders vreesden voor een tweedeling in het hoger onderwijs. Een en ander zorgde in 2001 voor veel discussie, wat goed was voor de verbreiding van nieuwkomers als *topmaster*, *topmasteropleiding*, *topmasterstudie*, *topmasterprogramma* enzovoorts. Een greep uit de krantenkoppen: 'Tweede Kamer wil geen hogere collegelden voor Top-Masters', 'Topmaster wordt vijf maal duurder dan normale studie', 'Topmasterstudie mag van Kamer niet duurder' en 'Topmaster-model van start'.

verleefbarisering

De Taal-van-het-jaarprijs voor het lelijkste woord van 2001 is gewonnen door *verleefbarisering*. Weinig verrassend is dat het om een woord uit de politiek gaat, want dat is de grootste bron van lelijke taal *ever*. Met *verleefbarisering* wordt bedoeld op de opmars van lokale politieke partijtjes die zich 'Leefbaar X' noemen, van 'Leefbaar Alblasserdam' tot 'Leefbaar Zaandam'. 'Leefbaar is een toverspreuk geworden voor elke landelijke partij die stemmen verliest', verklaarde een deskundige op 17 mei 2001 in *NRC Handelsblad*. De kop boven het artikel luidde: 'De "verleefbarisering" van de politiek'. Het

“VERLEEFBARISERING”

woord leefbaarheidspartij dateert uit 1998, maar brak in 2001 door.

verpotteren

Als we de deskundigen mogen geloven, is de jeugd aan het verpotteren. Kinderen zijn massaal gaan lezen, en dat is fijn, want daar doen overheidsorganisaties al jaren hun best voor. Maar zij lezen voornamelijk Harry Potter, en daar zijn bijvoorbeeld strenggelovigen minder blij mee. In hun visie is er immers maar één die kan toveren, en dan bedoelen ze niet de zwerkbalkkampioen van Zweinstein. Wie deze laatste zin niet begrijpt heeft Potter niet gelezen, en dat geeft niks, want er zijn nog nauwelijks Potterwoorden in de spreektaal doorgedrongen.

Er is één uitzondering en dat is *dreuzel*. *Dreuzel* is een fraaie vertaling door Wiebe Buddingh' van het Engelse *muggle*. Het betekent eigenlijk 'iemand die niet kan toveren, mens zonder toverkracht'. Met name in de jeugdtaal wordt *dreuzel* echter steeds vaker gebruikt als ondefinieerbaar scheldwoord. Het kan bijvoorbeeld 'sukkel' betekenen, maar ook 'slomerik' (een betekenis die natuurlijk is beïnvloed door *treuzel*).

Harry Potter was in februari 2001 met vier verschillende

delen in de toptien vertegenwoordigd. Volgens de CPNB liet dit zien hoe *verpotterd* de Nederlandse boekhandel is. En op 17 november schreef *de Volkskrant*, onder de kop *Harry-hype*:

De film *Harry Potter en de Steen der Wijzen*, op 22 november in Nederland in première, heeft evenwel een ongeken- de industrie ontketend. Furby's, Flippo's en Pokémon liggen alweer lang in stoffige verdomhoekjes van de kinderkamer – de verpottering van de wereld is een feit.

wtc-hoest

Hoewel er ook een vliegtuig neerkwam op het Pentagon, zal het World Trade Centre hét symbool blijven van de elfde-van-de-negende, zeker in de Verenigde Staten. Natuurlijk ontstonden er na 911 allerlei gelegenheidssamenstellingen met wtc, zoals *wtc-aanslag*, *wtc-piloot*, *wtc-ramp*, *wtc-ruïnes* en *wtc-schade*. De enige samenstelling die kans maakt op een langer leven is *wtc-hoest*, want door het langdurige werk in extreem stoffige en rokerige omstandigheden hebben nogal wat brandweerlieden en reddingswerkers daar last van gekregen. Het ANP meldde op 30 oktober 2001:

Ruim 4000 brandweerlieden in New York lijden aan symptomen die artsen toeschrijven aan de zogenoemde 'World Trade Center-hoest'. Een longarts verwacht dat door het werken in de puinhopen van de ingestorte torens veel brandweermensen astma kunnen ontwikkelen. De 4000 brandweermannen en -vrouwen krijgen antibiotica en inhaleringsapparaatjes.

En eind november meldde het *Algemeen Dagblad*: 'Vieren- twintig uur per dag werken de hulpverleners door. Nu heb- ben ze mondkapjes voor, maar 40 procent heeft last van de mysterieuze "wtc-hoest".'

Overigens konden de laatste, ondergrondse vuurhaarden pas eind december – dus na drieënhalve maand! – worden geblust.

zelfmoordconsulent

In april 2001 arresteerde de politie van Groningen een 58-jarige man en een 77-jarige vrouw uit Drenthe. Zij werden ervan verdacht een 81-jarige Groningse die leed aan een hersentumor op haar verzoek om het leven te hebben gebracht. De Groningse had medicijnen ingenomen en was daarna met een plastic zak over het hoofd door verstikking omgekomen. De verdachten zouden twee zogenoemde *zelfmoordconsulenten* zijn van de stichting De Einder Noord in Nieuw-Annerveen. Zoals te verwachten was kreeg de zaak – die nog niet is afgerond – veel aandacht in de media, waardoor het woord *zelfmoordconsulent* (een variant op *euthanasieconsulent*, een woord uit 1996) tientallen malen in de kranten te lezen was. Onder meer in koppen als ‘Voorlopige hechtenis zelfmoordconsulent verlengd’, ‘Hof stelt Drentse zelfmoordconsulent op vrije voeten’ en ‘Zelfmoordconsulent voor de rechter’.

In een andere geruchtmakende euthanasiezaak, tegen de Amsterdamse huisarts Wilfred van O., debuteerde het woord *stervensverkortend*. De advocaat van Van O. zei tegen een krant: ‘Het ging hier niet zozeer om levensverkortend handelen, maar om stervensverkortend handelen.’

Vergelijk **euthanasiereis**.

zelfmoordkaper

We hadden al de *treinkaper* en de *vliegtuigkaper*, maar in 2001 werden we op een harde manier geconfronteerd met de *zelfmoordkaper*. Feitelijk gaat het om een specialisatie binnen het *vliegtuigkaperen*. Of er nog veel zelfmoordkapingen zullen volgen is de vraag, want iedereen doet er alles aan om dit te voorkomen. Maar de angst voor zelfmoordkapers zit er goed in, en daardoor zal dit woord nog wel een flinke tijd voortleven.

zichtveldsysteem

‘Vrachtwagens worden vanaf maandag’, aldus het ANP op 29 september 2001, ‘standaard uitgerust met een zogenoemd “zichtveldsysteem”, waarmee de dode hoek grotendeels wordt weggenomen. Minister Netelenbos (Verkeer en Waterstaat) en de branchevereniging RAI zijn dat overeenge-

komen.' Doorgaans gaat het om een *dodehoekspiegel* of *dodehoekcamera*, woorden die in 2000 debuteerden. Een zichtveldsysteem verbetert het zicht schuin achter en naast de vrachtwagen. Inmiddels is een kwart van de 140.000 vrachtwagens in Nederland voorzien van een zichtveldsysteem.

zony

Een *zony* is een kruising tussen een zebra en een pony. In juni 2001 beviel een shetlandpony in een particulier natuurparkje in het Britse graafschap Cumbria tot verrassing van de eigenaars van een zebra-achtig veulen. De pony had in een wei gestaan met een zebra. 'Bekend is de muilezel,' schreef een krant, 'een kruising tussen een paard en een ezel. Een dieren-tuin in Essex heeft een kruising tussen een ezel en een zebra. Kruisingen tussen paard en zebra zijn zeldzamer, maar niet geheel onbekend. Probleem van dit soort kruisingen is dat de dieren een verschillend aantal chromosomen hebben. Een paard heeft 64 chromosomen, een zebra 44.' In de Britse pers werd de nieuwe kruising *zorse* en *zetland* genoemd; Nederlandse bladen spraken van *zony* en *pebra*.

zorgmigrant

Een *zorgmigrant* is een asielzoeker die speciaal naar Nederland komt om medische zorg te ontvangen. In 2000 spraken nog van *medisch-asieltoerist*, maar omdat dit nogal een mond vol is, heeft *zorgmigrant* een beter toekomstperspectief. In mei 2001 stelde het kabinet een onafhankelijke commissie in om te onderzoeken of en hoeveel asielzoekers uitsluitend naar Nederland komen voor medische zorg. Overigens bestaat het woord *asieltoerisme* zeker sinds 1992. Van Dale (2000) geeft als definitie 'het reizen naar een land om er asiel te vragen van mensen die geen politieke vluchteling zijn'.

zuiveltussendoortje

Fabrikant Mona was van plan om in oktober 2001 een nieuw zuivelproduct op de markt te brengen dat als naam *Yazoo Bommetje* had gekregen. Maar na de elfde-van-de-negende vond men dit opeens ongepast. De naam werd veranderd in

Yazoo Snekkie. De kranten die over deze gevoelige kwestie berichtten spraken van een *zuiveltussendoortje* voor kinderen. Het woord *tussendoortje* bestaat in deze betekenis al minstens dertig jaar, maar *zuiveltussendoortje* is niet eerder aangetroffen.

zwangerschapsstring

'Na de string en het string-inlegkruisje', aldus *de Volkskrant* op 24 augustus 2001, 'is er nu ook de zwangerschapsstring. Aan de voorkant een enorme lap stof die de zwangere buik omhult, aan de achterkant een miniem strookje stof dat in de bilnaad verdwijnt.' De string werd uitgevonden door Gea Eleveld, marketingmanager bij Ten Cate. Aanvankelijk had zij de grootste moeite haar werkgever te overtuigen, en de Ten Cate-vertegenwoordigers die het ding in lingeriezaken uit hun tas durfden te halen, werden in het begin uitgelachen. Maar zoals dat gaat met die dingen: uiteindelijk werd de bollebuikenstring een succes, zodat het woord *zwangerschapsstring* nu gezelschap heeft gekregen van *zwangerschapsstring*.

Vergelijk *ovulatieslip*.

Literatuur

- 'Nieuwe woorden in onze taal', in: *Winkler Prins Boek van het jaar* (Amsterdam/Brussel 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1966, 1969, 1976, 1980).
- John Ayto *Twentieth century words* (Oxford 1999)
- W. Th. de Boer (red.) *Koenen woordenboek Nederlands* (Utrecht/Antwerpen 1999³⁰)
- Ton den Boon *Taal van het jaar nul. Kroniek van het Nederlands in 2000* (Utrecht/Antwerpen 2000)
- Ton den Boon *Taal van het jaar één. Kroniek van het Nederlands in 2001* (Utrecht/Antwerpen 2001; nieuwjaarsgeschenk, niet in de handel)
- Rouke G. Broersma *Recht voor z'n raap. Jargonboek voor hippe en andere vogels* (Leiden 1970)
- Jef Coeck *Nieuwsspraak: een zakwoordenboekje* (Antwerpen 1994)
- Marc De Coster *Woordenboek van jargon en slang* (Amsterdam 1992)
- Marc De Coster *Woordenboek van populaire uitdrukkingen, clichés, kreten en slogans* (Den Haag/Antwerpen 1998)
- Marc De Coster *Woordenboek van neologismen. 25 jaar taalaanwinsten* (Amsterdam/Antwerpen 1999)
- Rob Doeve *Onder de pet. En ander modern taalgebruik* (Den Haag/Antwerpen 1999)
- Hans Ferrée *In en uit: statusvijzel voor de halfwas-intellectueel en zijn tegendraadse amateur* (Amsterdam 1964²)
- Hans Ferrée *Het trendletter ABC* (z.pl. 1983)
- Guido Geert & Ton den Boon (red.) *Van Dale groot woordenboek der Nederlandse taal* (Utrecht/Antwerpen 1999¹³)
- Cor Hoppenbrouwers *Jongerentaal. De tipparade van de omgangstaal* (Hoogezand 1991)
- Joop & Kees van der Horst *Geschiedenis van het Nederlands in de twintigste eeuw* (Den Haag/Antwerpen 1999)

- Frank Jansen & Hubert Roza *Het laatste woord* (Amsterdam 1993)
- Frank Jansen & Hubert Roza *Nieuwlands. De jongste taalaanwinsten* (Amsterdam/Antwerpen 1995)
- Wim de Jong & Henrico Prins *Kantoortaal. Zakwoordenboek voor op het werk* (Amsterdam 1997)
- Elizabeth Knowles & Julia Elliott (red.) *The Oxford dictionary of new words* (Oxford 1997)
- Jan Kuitenbrouwer *Turbo-taal. Van socio-babble tot yuppie-speak* (Amsterdam 1987)
- Jan Kuitenbrouwer *Neo-turbo: van yuppie-speak tot cryptomumble* (Amsterdam 1993)
- Jan Kuitenbrouwer *Hedenlands. Klein lexicon van het gaande en komende taaljaar* (Amsterdam 1996)
- Frans van Lier *Jaartaal: de debuutwoorden van 1992* (Amsterdam 1993)
- Frans van Lier *Jaartaal: de debuutwoorden van 1993* (Amsterdam 1994)
- Frans van Lier *Jaartaal: de debuutwoorden van 1994* (Amsterdam 1995)
- Maarten van Nierop *Nieuwe woorden. Verklarend en verhalend woordenboek van modern taalgebruik* (Hasselt 1975)
- Maarten van Nierop *Nieuwe-woordenboek* (Hasselt 1976)
- Maarten van Nierop *Verklarend lexicon van nieuwe woorden* (Hasselt 1979)
- J. Posthumus *A description of a corpus of anglicisms* (Groningen 1986)
- Riemer Reinsma *Signalement van nieuwe woorden. W.P. Woordenboek van 2000 neologismen* (Amsterdam/Brussel 1975)
- Riemer Reinsma *Neologismen* (Utrecht/Antwerpen 1984)
- Riemer Reinsma *Neologismen* (Den Haag/Antwerpen 1999)
- Ewoud Sanders *De taal van het jaar. Nieuwe woorden en uitdrukkingen, editie 2000* (Amsterdam/Antwerpen 2000)
- Ewoud Sanders *De taal van het jaar. Nieuwe woorden en uitdrukkingen, editie 2001* (Amsterdam/Antwerpen 2001)
- Nicoline van der Sijs *Leenwoordenboek. De invloed van andere talen op het Nederlands* (Den Haag/Antwerpen 1996)

- Nicoline van der Sijs *Geleend en uitgeleend. Nederlandse woorden in andere talen & andersom* (Amsterdam 1998)
- Nicoline van der Sijs *Chronologisch woordenboek. De ouderdom en herkomst van onze woorden en betekenissen* (Amsterdam 2001)
- Nicoline van der Sijs & P.A.F. van Veen *Van Dale etymologisch woordenboek. De herkomst van onze woorden* (Utrecht/Antwerpen 1997²)
- Rik Smits & Liesbeth Koenen *Peptalk & Pumps* (Amsterdam 1989)
- Rik Smits & Liesbeth Koenen *Peptalk. De Engelse woordenschat van het Nederlands* (Amsterdam 1992²)
- P.G.J. van Sterkenburg *Taal van het journaal. Een momentopname van hedendaags Nederlands* (Den Haag/Antwerpen 1989)
- P.G.J. van Sterkenburg & M.C. van den Toorn *Veertig jaar journaal, veertig jaar taal* (Den Haag/Antwerpen 1997)
- Eric Tiggeler, Mieke Vuijk *Nu nog smeüiger! Reclametaal en ander trendy taalgebruik* (Amsterdam/Antwerpen 2000)
- Sarah Tulloch *The Oxford dictionary of new words* (Oxford 1992)
- P. Wijnands & J.M. Ost *Woorden van deze tijd* (Amsterdam/Antwerpen 1980²)

Alfabetisch register

De nieuwe woorden en uitdrukkingen waaraan afzonderlijke artikelen zijn gewijd, zijn in dit register **vet** gezet.

- 06-parkeren 17
- 11-9 11
- 4711 11
- 9/11** 9, 11
- 911 11
- 911-aanslag 11
- 911-crisis 11
- 911-Day 11
- 911-wees 11
- A4-krant** 11
- aanhangkoningin 38
- aanloopspreekuur 62
- acoustic shock 62
- adware** 9, 11-12
- afsprakspreekuur 62
- aio 51
- alibi-hoofddoek 33
- amandelhockey** 12-13
- anticonceptiepleister 48
- antiglobalisatieactivist 13
- antiglobaliserings-
campagne 13
- antiglobaliserings-
demonstrant 13
- antiglobalist** 9, 13-14
- antimiltvuurpil 40
- antimondialiserings-
activist 13
- antipoppercontrole 52
- antisnurkactivator 56
- antisnurkkeelspray 56
- antisnurkspray 56
- antiterreurcoalitie 14
- antiterreurmaatregel 14
- antiterreurplan 14
- antiterreurtoeslag** 9, 14
- antiterroristencoalitie 14
- antizapsticker** 14-15
- antraxbrief 40
- antrax-humorist 49
- Arena, kijken of je gras in
de – ziet groeien** 33
- Arnold Schwarzeneggermuis
28
- asieltoerisme 67
- assistent-in-opleiding 51
- avonddip 55
- backfilling** 14
- Balkansyndroom** 9, 15-16
- Balkanziekte 16
- Beaconstricator** 16
- bekentenisvideo 14
- bekken 13
- belmelodie 53
- belparkeren** 9, 16-17
- bestaansminimumtrekker
35
- betonbom 19
- Bin-Ladeneffect 55
- Bin Laden tape 14

biobom 17
 biologische terreur 17
bioterreur 9, 17
 bioterrorisme 17
 bioterrorist 17
blindenrollator 17-18
bob, de-zijn 18-19
 Bob-sleutelhanger 19
 Bob-team 19
 boerentoeslag 39
 bollebuikenstring 68
 bompaauze 19
 bunker buster 19
bunkerkraker 19-20
 cache hunt 29
 caféramp 53
 cashtest 24
cashtronaut 20
 cavecracker 19
 charimarkt 20
charitainment 20-21
 collaterale schade 11
 controlefreak 16
 Cronjgate 46
 cultiplex 21
 daisy cutter 19
 datingsite 58
 deep throat 19
 dieetspreekuur 62
 dienhuwelijk 43
dierenmotel 21-22
 dierenrustplaats 22
 -dip 55
docmercial 22
docura 22
 dodehoekcamera 67
 dodehoekspiegel 67
 dolce morte 25
 dood ijs 36
doorstromingsbeding 22
 dotcombubble 25
 dot.com-crash 25, 47
 dotcomcrisis 25
 dotcomkrach 25, 47
 dotcommalaise 25
 dotflop 25
 Dotwin 14
 dreuzel 64
EcoGop 23
 Efficiënt en Comfortabel
 Geregelde Oversteek
 Plaats 23
 eisprongslip 45
 elfde-van-de-negende 11
 elimineren van ongewenste
 elementen 44
 eurobewust 24
 eurobriefing 24
 eurochipkaart 24
 eurocriminaliteit 24
euroflatie 23-24
 euroïsering 24
 eurokitstormloop 24
 euroklaar 24
eurologisme 24
 eurominikit 24
 euro-overschrijvingskaart
 24
 europakket 24
 euowen-set 24
 eurowoord 24
 euthanasieconsulent 66
 euthanasiemakelaar 24
euthanasiereis 24-25
 euthanasietoerisme 24
e-zeepbel 25

fietsflat 26
 fietspoolplaats 26
fietspoolpunt 26
 filtratiekamp 19
 flitshuwelijk 27
 flitspaal 26
flitspaalgedrag 26-27
flitsscheiding 27-28
 fondsspreekuur 62
fotofoon 28
 fotomobieltje 28
 Frans zoenen 13
 -gate 46
 gatsometer 27
 GBU-28 19
gendoping 28
 genepo 28
 genetische manipulatie 28
geocaching 28-29
 Ginger 59-60
 Gingerflop 60
 glasvezeldemocratie 43
 Global Positioning Stash
 hunt 29
 globofoob 14
 GPS 29
 GPS Stash Hunt 29
 grafietbom 19
 grenscorrectie 44
grievengerecht 29-30
 grievenrecht 30
 grievenrechter 30
GSM-bom , 30-31
 GSM-duim 56
 GSM-parkeren 17
haatkalender 31
 Hansiegate 46
 Harry-hype 65
 helipad 31
helitaxi 31-32
 Hema-worst 33
 hofbus 38
 hofhuwelijk 38
 homohuwelijk 27
hopteam 32
 huighockey 13
 huighuggen 13
 hyperengagement 44
 hyperterrorisme 14
 ijs, dood – 36
ijs, levend – 36
 ijsadviseur 36
 inloopspreekuur 62
 jobhopper 63
jokerbeurs 9, 32
 Joris Driepinterheffing 39
Kaasslaaf 32-33
 kaffer 33
 Keulen, kijken of je het in –
 hoort donderen 33
kijken of je gras in de Arena
 ziet groeien 33
 kilometerheffen 42
 kilometerheffing 42
 klepschroeven 13
 kleptocraat 34
kleptocratentaks 9, 33-34
 kleptotaks 33
 klompenjetset 40
knuffelkantoor 34
 Kohlgate 46
 kopkluiven 13
korteklapmethode 34-35
 ladykiller 46
 lanceervoorraad 24
 launchen 57

leefbaar 63
 leefbaarheidspartij 64
 leefloner 35
leefloon 9, 35
 leefloongerechtigde 35
 leefloontrekker 35
levend ijs 36
 levensverkortend 66
linkpopulariteit 36
 maandagdip 55
 machomuis 28
 madeliefjessnijder 20
 madeliefmaaier 20
make no mistake 9, 36-37
 marketeers 57
 Máxima-fiets 38
 Máxima-methode 37
 Máxima-parfum 38
 Máxima-pop 38
 Máxima-sjaal 38
 Máximatoer 37
Máximatoer 9, 37-38
 Máxipa 38
m-bankieren 9, 39
 medisch-asieltoerist 67
melkdubbeltje 39
 melkzuurdokter 40
melkzuurinjectie 39-40
 melkzuurkliniek 40
 miltvuuraanslag 40
 miltvuuralarm 40
miltvuurangst 40-41
 miltvuurbrief 17, 40
 miltvuurcampagne 40
 miltvuurdreiging 40
 miltvuurenvelop 40
 miltvuurgolf 41
 miltvuurhype 41
 miltvuurincident 41
 miltvuurmassahysterie 41
 miltvuurpakketje 41
 miltvuurpaniek 41
 miltvuurpil 41
 miltvuurpoeder 41
 miltvuurpost 41
 miltvuurpsychose 41
 miltvuurvrees 41
 miltvuurwapen 41
 mindgym 34
 minidip 55
 MKZ-bloedonderzoek 41
MKZ-crisis 9, 41
 MKZ-keuring 41
 MKZ-test 41
 MKZ-verklaring 41
 mobiel bankieren 39
mobimeter 9, 41-42
 mobimile 42
modderbord 42
moedercontract 43
 Mokro 33
 mond- en klauwzeer 41
 muggle 64
muisklikactivisme 43
 multitainment 21
 multitainment-mix 21
nachthuwend 43
 netwerk 44
netwerkoorlog 44
 New-Yorkeffect 55
 nicotinepleister 48
 nieuwjaarsdrama 53
 nieuwjaarsramp 53
 Ninagate 46
 Nintendo-duim 56
 Nsarra 33

OBL 44-45
 ochtenddip 55
 ochtendspreekuur 62
 oefeneuro 24
 oefenmunt 24
 off line speeddating
 event 58
 oio 51
 Onbegrensde Gerechtigheid
 14
 onderzoeker-in-opleiding 51
 Oneindige Gerechtigheid 14
 ontmoetingsparty 58
 oorlog tegen het terrorisme
 14
 oorlog tegen terreur 14
 opvangwacht 45
opvangwegenwacht 45
 Oranjefonds 38
Ovulatieslip 45-46
 pacificatie 44
pardongate 46
 pebra 67
pedokiller 46-47
 pink slip 47
pink slip party 47
plakpil 48
 pleisterpil 48
 poederaanslag 49
 poederbericht 49
poederbrief 9, 48-49
 poederenvelop 49
 poedergrap 49
 poederhype 49
 poederlawine 49
 poederofficier 49
 poederpakketje 49
 poederpaniek 49
 poederpost 49
 poederpostmalloot 49
 poedervrees 49
 poederzender 49
 poolpunt 26
pornostreepje 49
powerplate 9, 50-51
 precisierterreur 14
prepromo 51
 prepromojaar 51
 preventieve ruiming 41
probeerbon 52
propper 52-53
rampverslaafd 53
 rentedip 55
 revenu vital 35
ringtone 53-54
 ringtone-composer 54
 Robin-Hoodtaks 33
 ruimbeleid 41
 ruimen 41
 ruimingsgebied 41
 ruimingszone 41
 ruimtetoerist 20
 schoenbom 20
 schoenbomterrorist 20
schoensmeersurinaamse
 54-55
schrikdip 55
 Segway Human Transporter
 59
simputer 55
 slapende terrorist 56
slaper 55-56
 sleeper 55
 sms-bom 30
sms-duim 56
 sms-vinger 56

SnapCam 28
snurkbeugel 56-57
softlaunch 57
 softlaunchen 57
sorrybon 57-58
 Soussi 33
speeddaten 58
 speeddating 58
 sportgen 28
spotrepair 59
 spraakherkennings-
 programma 60
 spraaksoftware 60
spraakwaterschade 59
 -spreekuur 62
stascooter 59-60
stem-rsi 60
 stervensverkortend 66
 string 68
 string-inlegkruisje 68
swank 60-61
talentshop 61
tandtatoeage 61-62
telefoonoor 62
 terreurcrisis 44
 terreurtoeslag 14
 terroristentoeslag 14
terugbelspreekuur 62
 Text Message Injury 56
 thuisbankieren 39
 TMI 56
 tongblaar 41
tophopper 9, 62-63
topmaster 63
 topmaster-model 63
 topmasteropleiding 63
 topmasterprogramma 63
 topmasterstudie 63
 treinkaper 66
 trilminuut 50
 trilplaat 50
 tussendoortje 68
 vakantiedip 55
 vechtscheiding 28
verleefbarisering 63-64
verpotteren 64-65
 verpottering 65
 vibratietraining 51
 vijfde-van-de-twaalfde 11
 vliegtuigkaper 66
 vliegtuigkaper 66
 Waaltaks 33
 wap-duim 56
 weekenddip 55
 wegenwacht 45
 werklozenborrel 47
 wisseleuro 24
 World Trade Center-hoest
 65
 WTC-aanslag 65
wtc-hoest 65
 WTC-piloot 65
 WTC-ramp 65
 WTC-ruïnes 65
 WTC-schade 65
 wuifdag 38
 Yazoo Bommetje 67
 Yazoo Snekkie 68
 zappen 14
zelfmoordconsulent 66
zelfmoordkaper 66
 zelfmoordkaping 66
 zetland 67
zichtveldsysteem 66-67
 zoekmachine 36
zony 67

zorgmigrant 67

zorse 67

zuiveltussendoortje 67-68

zwagerhuwelijk 43

zwangerschapsstriem 68

zwangerschapsstring 68